

Interreg Polska-Sachsen

European Regional Development Fund



Program współpracy transgranicznej Interreg Polska-Saksonia 2021-2027

Projekt – wersja 9.4





Niniejszy Projekt Programu współpracy transgranicznej Interreg Polska-Saksonia 2021-2027 został przygotowany przez firmę ECORYS Polska na zlecenie Instytucji Zarządzającej Programem Współpracy Transgranicznej INTERREG 2021-2027 pomiędzy Polską i Saksonią.

Wszystkie zdjęcia użyte w niniejszym dokumencie pochodzą z Wikipedii i Wikimedii Commons (źródło: <https://www.bing.com/images>) – ujawnieni autorzy: Charalambos Bratsas, Hoover 5555, Marko Ercegović, Zunowak, Falk2, Jerzy Bereszko, Ad Meskens. Zdjęcia zostały udostępnione na podstawie licencji 'do bezpłatnego modyfikowania, udostępniania i użytku komercyjnego'.

Indeks skrótów

Skrót	Rozwinięcie
B+R	Badania i rozwój
COVID-19	od ang. Coronavirus Disease 2019
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
FMP	Fundusz Małych Projektów
GZK 2030	Wspólna koncepcja przyszłości niemiecko-polskiego obszaru powiązań – wizja 2030
IK	Instytucja Krajowa
IZ	Instytucja Zarządzająca
KM	Komitet Monitorujący
KTZ	Kraje i terytoria zamorskie
MAB	Międzynarodowy Program "Człowiek i Biosfera" (od ang. Man and Biosphere – MAB); celem programu jest kreowanie zrównoważonych relacji między ludźmi i biosferą, zaś metodą realizacji tego zamierzenia jest tworzenie międzynarodowej Sieci Rezerwatów Biosfery.
PKB	Produkt Krajowy Brutto
RDPP	Rada Działalności Pożytku Publicznego – organ opiniodawczo-doradczy i pomocniczym ministra właściwego ds. zabezpieczenia społecznego w Polsce
SUE RMB	Strategia Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego
TEN-T	Transeuropejska sieć transportowa (od ang. Trans-European Transport Networks)
UE	Unia Europejska
UNESCO	Organizacja Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury (od ang. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)

WS	Wspólny Sekretariat
ZVON	Związek Transportu Górnych Łużyc i Dolnego Śląska

Spis treści

1. Wspólna strategia Programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki.....	10
1.1. Obszar Programu (nie jest wymagane dla programów Interreg C)	10
1.2. Wspólna strategia programu: Podsumowanie głównych wspólnych wyzwań z uwzględnieniem różnic i nierówności gospodarczych, społecznych i terytorialnych, a także wspólnych potrzeb inwestycyjnych i komplementarności oraz synergii z innymi programami i instrumentami finansowania, wniosków z dotychczasowych doświadczeń oraz strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego, w przypadku gdy obszar objęty programem w całości lub w części jest objęty co najmniej jedną strategią	11
1.3. Uzasadnienie wybranych celów polityki oraz celów specyficznych Interreg, odpowiadających im priorytetów, celów szczegółowych oraz form wsparcia z uwzględnieniem, w stosownych przypadkach, kwestii brakujących połączeń w infrastrukturze transgranicznej	32
2. Priorytety	42
2.1. Priorytet 1. Pogranicze przyjazne środowisku – przeciwdziałanie i adaptacja do zmian klimatu.....	42
2.1.1. Cel szczegółowy: wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego	42
2.1.2. Powiązane rodzaje działań oraz ich oczekiwany wkład w realizację wspomnianych celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego	42
2.1.3. Wskaźniki	43
2.1.4. Główne grupy docelowe	46

2.1.5.	Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania zintegrowanych inwestycji terytorialnych, rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lub innych narzędzi terytorialnych	46
2.1.6.	Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych	46
2.1.7.	Indykatywny podział zasobów programu UE wg rodzaju interwencji	46
2.2.	Priorytet 2. Pogranicze otwarte na edukację, kulturę i turystykę	49
2.2.1.	Cel szczegółowy: 2.1. Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online	49
2.2.2.	Powiązane rodzaje działań oraz ich oczekiwany wkład w realizację wspomnianych celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego	49
2.2.3.	Wskaźniki	50
2.2.4.	Główne grupy docelowe	52
2.2.5.	Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania zintegrowanych inwestycji terytorialnych, rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lub innych narzędzi terytorialnych	53
2.2.6.	Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych	53
2.2.7.	Indykatywny podział zasobów programu UE wg rodzaju interwencji	53
2.2.8.	Cel szczegółowy: 2.2. Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym oraz innowacjach społecznych	55
2.2.9.	Powiązane rodzaje działań oraz ich oczekiwany wkład w realizację wspomnianych celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego	55
2.2.10.	Wskaźniki	57
2.2.11.	Główne grupy docelowe	59
2.2.12.	Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania zintegrowanych inwestycji terytorialnych, rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lub innych narzędzi terytorialnych	59

2.2.13.	Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych	59
2.2.14.	Indykacyjny podział zasobów programu UE wg rodzaju interwencji.....	60
2.3.	Priorytet 3. Pogranicze otwarte na dialog mieszkańców i instytucji	61
2.3.1.	Cel szczegółowy: Inne działania wspierające lepsze zarządzanie współpracą	61
2.3.2.	Powiązane rodzaje działań oraz ich oczekiwany wkład w realizację wspomnianych celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego	61
2.3.3.	Wskaźniki	63
2.3.4.	Główne grupy docelowe.....	66
2.3.5.	Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania zintegrowanych inwestycji terytorialnych, rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lub innych narzędzi terytorialnych	66
2.3.6.	Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych	66
2.3.7.	Indykacyjny podział zasobów programu UE wg rodzaju interwencji	66
3.	Plan finansowy	68
3.1.	Środki finansowe w podziale na poszczególne lata	68
3.2.	Łączne środki finansowe w podziale na poszczególne fundusze oraz współfinansowanie krajowe.....	69
4.	Działania podjęte w celu zaangażowania odpowiednich partnerów programu w przygotowanie programu Interreg oraz rola tych partnerów programu we wdrażaniu, monitorowaniu i ewaluacji.....	71
5.	Podjęcie do informowania o programie Interreg i jego widoczności (cele, grupy docelowe, kanały komunikacyjne, w tym wykorzystanie mediów społecznościowych, w stosownych przypadkach, planowany budżet i stosowne wskaźniki monitorowania i ewaluacji)	77
6.	Wskazanie wsparcia dla projektów o małej skali, w tym małych projektów w ramach funduszy małych projektów	81
7.	Przepisy wykonawcze.....	82
7.1.	Instytucje Programu	82

7.2. Procedura utworzenia Wspólnego Sekretariatu	84
7.3. Podział odpowiedzialności pomiędzy uczestniczącymi państwami członkowskimi oraz, w stosownych przypadkach, państwami trzecimi lub krajami partnerskimi oraz KTZ w przypadku korekt finansowych dokonywanych przez instytucję zarządzającą (IZ) lub Komisję	85
8. Stosowanie stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami	87

Nr CCI	[15 znaków]
Tytuł	Program Współpracy INTERREG Polska – Saksonia 2021-2027
Wersja	1
Pierwszy rok	2021
Ostatni rok	2027
Kwalifikowalny od	2021-01-01
Kwalifikowalny do	2030-12-31
Nr decyzji Komisji	
Data decyzji Komisji	
Nr decyzji zmieniającej program	[20]
Data wejścia w życie decyzji zmieniającej program	
Regiony NUTS objęte programem	
Komponent Interreg	

Wersja: 9.4

Data: 21.06.2021

1. Wspólna strategia Programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki

1.1. Obszar Programu (nie jest wymagane dla programów Interreg C)

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. a), art. 17 ust. 9 lit. a)

Obszar wsparcia Programu obejmuje podregion jeleniogórski (NUTS3) województwa dolnośląskiego oraz powiat żarski (LAU1) (województwo lubuskie) po stronie polskiej, zaś po stronie niemieckiej – powiaty Bautzen i Görlitz (NUTS3) w Wolnym Państwie Saksonia. Łączna powierzchnia obszaru objętego Programem (obszar wsparcia) wynosi 11 471 km².

Obszar wsparcia obejmuje trzy duże jednostki fizyczno-geograficzne: w części południowej są to Sudety, w części północno-zachodniej Niziny Sasko-Łużyckie, natomiast w części wschodniej jest to teren Nizin Środkowopolskich. Krajobraz obszaru jest zróżnicowany – po polskiej stronie od Karkonoszy na południu po równinne tereny Borów Dolnośląskich na północy. Podobny układ krajobrazu występuje po stronie niemieckiej – od Gór Łużyckich na południu po równinne tereny Nizin Sasko-Łużyckich.

Obszar charakteryzuje się licznymi naturalnymi siedliskami roślin i zwierząt. Położony na granicy Czech i Polski rejon Karkonoszy objęty jest ochroną w ramach rezerwatu biosfery. W północnej części Równiny Górnołużyckiej występują rozległe wrzosowiska i lasy. Na północ od Budziszyna, rozciąga się obszar niewielkich akwenów, torfowisk i podmokłych łąk. Teren ten jest także objęty ochroną w ramach rezerwatu biosfery. Na obszarze wsparcia znajduje się także położony po obu stronach granicy, wpisany na listę światowego dziedzictwa kultury UNESCO, Park Mużakowski/Muskauer Park.

Sieć osadniczą obszaru wsparcia tworzy zespół wzajemnie powiązanych jednostek osadniczych, bez wyraźnie wykształconego ośrodka centralnego. Rozmieszczenie miast jest dość nierównomierne. Ośrodki miejskie skoncentrowane są głównie w południowej części obszaru. Największymi miastami obszaru wsparcia są Jelenia Góra, Bautzen, Bolesławiec, Żary, Hoyerswerda oraz miasta bliźniacze Görlitz-Zgorzelec, które razem współtworzą jeden ważny ośrodek transgraniczny.

Oprócz miast bliźniaczych Görlitz-Zgorzelec, do ośrodków o znaczeniu regionalnym zaliczyć należy Jelenią Górę, Bautzen oraz Hoyerswerdę.

1.2. Wspólna strategia programu: Podsumowanie głównych wspólnych wyzwań z uwzględnieniem różnic i nierówności gospodarczych, społecznych i terytorialnych, a także wspólnych potrzeb inwestycyjnych i komplementarności oraz synergii z innymi programami i instrumentami finansowania, wniosków z dotychczasowych doświadczeń oraz strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego, w przypadku gdy obszar objęty programem w całości lub w części jest objęty co najmniej jedną strategią

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. b), art. 17 ust. 9 lit. b)

Demografia

W 2018 r. na obszarze wsparcia Programu mieszkało 1,2 mln osób. Obszar ma wyraźną tendencję do wyludniania się. W latach 2008-2018 ubyło 75,5 tys. osób, co stanowiło 5,9% ogółu populacji.

Ten niekorzystny kierunek zmian liczby ludności zaznacza się zarówno po stronie niemieckiej, jak i polskiej, choć po obu stronach granicy różna jest intensywność zjawiska. W części polskiej spadek liczby ludności jest mniejszy niż w saksońskiej. Ponadto na obszarze wsparcia obserwuje się niemal 2-krotnie wyższy spadek liczby mieszkańców na obszarach miejskich niż

wiejskich. Ten niekorzystny trend utrzymuje się od wielu lat i był także widoczny w momencie przygotowywania Programu Polska-Saksonia 2014-2020.

Gęstość zaludnienia na obszarze wsparcia wynosiła w 2018 r. 106 osób na km². Jest to mniej niż średnia UE wynosząca 118 osób na km². Saksońska część obszaru była gęściej zaludniona – 123 osoby na km² niż część polska – 95 osób na km². Obie części obszaru charakteryzują się zdecydowanie niższą gęstością zaludnienia od gęstości zaludnienia regionów, do których przynależą (województw dolnośląskiego i lubuskiego oraz Wolnego Państwa Saksonia). Wskazuje to na peryferyjność obszaru względem najistotniejszych regionalnych obszarów wzrostu, takich jak Legnica, Wrocław, Drezno i Lipsk.

W porównaniu z innymi obszarami europejskimi, struktura wiekowa ludności obszaru wsparcia jest niekorzystna. Cechuje się ona wyższym udziałem ludności w wieku senioralnym, szczególnie po stronie saksońskiej. Zmiany liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w latach 2008-2018 potwierdzają postępujący proces starzenia się społeczeństwa. Prognozuje się, że niekorzystne tendencje zmian demograficznych będą się nasilać do 2030 roku.

Pomimo korzystnych zmian salda migracji w latach 2008-2018, jego wartość w ujęciu średniorocznym pozostaje ujemna zarówno w skali całego obszaru wsparcia, jak i w poszczególnych jego częściach i kształtuje się poniżej średniej dla Unii Europejskiej. Relacje pomiędzy przyrostem naturalnym a saldem migracji są inne po obu stronach granicy. W części polskiej na ujemny bilans ludności podobny (ujemny) wpływ miały zarówno przyrost naturalny, jak i saldo migracji. W saksońskiej części przyrost naturalny zdecydowanie w większym stopniu generował spadek liczby ludności niż saldo migracji.

Do największych wspólnych wyzwań w obszarze demografii należy:

- ograniczenie odpływu ludności w wieku produkcyjnym motywowanego względami ekonomicznymi.

Edukacja i rynek pracy

Struktury szkolnictwa oraz szkolenia zawodowego w Polsce i w Niemczech są różne. Najbardziej znacząca różnica polega na realizowanym z powodzeniem od wielu lat dualnym systemie kształcenia zawodowego po stronie saksońskiej. System dualny zwany też przemianym lub dwutorowym polega na nauce zawodu organizowanej przez pracodawcę oraz kształceniu ogólnym i teoretycznym w systemie szkolnym lub formach pozaszkolnych. System ten od jesieni 2015 roku wprowadzany jest także w Polsce, gdzie do tego czasu nauka zawodu prowadzona była przede wszystkim w placówkach szkolnych.

Saksońska część obszaru wsparcia charakteryzuje się znacznie bardziej rozbudowaną siecią szkół zawodowych. Szkoły zawodowe w Saksonii prowadzą działalność w zakresie dualnego kształcenia zawodowego, zdobywania kwalifikacji i doskonalenia zawodowego. W Polsce większość młodzieży wybiera ogólny profil kształcenia. Młodzież w Polsce traktuje ten etap jako wstęp do edukacji akademickiej. Szkoły zawodowe w Polsce były przez lata niedoinwestowane przez co oferowały stosunkowo niski poziom nauczania. W ostatnich latach, również na skutek wykorzystania środków unijnych, poziom nauczania w polskich szkołach zawodowych poprawił się. Mają one szansę stać się atrakcyjnym wyborem dla osób, które chcą zdobyć kwalifikacje do wykonywania zawodu, a nie są zainteresowane studiami wyższymi.

Potencjał do współpracy transgranicznej jest widoczny w wymianie doświadczeń pomiędzy nauczycielami na temat projektowania lekcji oraz we wspólnych projektach uczniowskich.

W 2018 roku, w powiatach tworzących polską część obszaru wsparcia funkcjonowały dwie uczelnie wyższe (Karkonoska Państwowa Szkoła Wyższa w Jeleniej Górze oraz Łużycka Szkoła Wyższa w powiecie żarskim) oraz trzy jednostki zamiejscowe wyższych uczelni. Oferta edukacyjna placówek szkolnictwa wyższego jedynie częściowo odpowiada liście zawodów poszukiwanych na obszarze wsparcia. Należy jednakże zauważyć, że w ramach dotychczasowej współpracy polsko-saksońskiej w zakresie edukacji podjęto szereg działań nakierowanych na lepsze uzgodnienie tych potrzeb, także w ramach wymiany transgranicznej.

Liczba miejsc w szkołach wyższych jest dwukrotnie większa w saksońskiej części obszaru wsparcia, choć w polskiej części mieszka o 110 tys. więcej osób, a także wyższy jest odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym. Skutkuje to znacznie niższą dostępnością wyższego wykształcenia w polskiej części obszaru wsparcia i związanym z tym wzmożonym odpływem polskiej młodzieży do ośrodków akademickich poza miejscem zamieszkania.

W 2017 r. na obszarze wsparcia Programu pracowało łącznie 407,2 tys. osób, z czego 129,8 tys. po polskiej stronie granicy i 277,4 po stronie niemieckiej. Występują znaczne różnice w odsetku pracujących w ogólnej liczbie ludności obszaru objętego pomocą. O ile w powiatach saksońskich pracujący stanowią 50% ludności, to w polskich powiatach odsetek ten jest znacznie niższy i wynosi średnio 22,45%.

Struktura zatrudnienia w obu krajach wygląda odmiennie. Kluczową różnicą jest względnie wysokie zatrudnienie w rolnictwie po stronie polskiej. Po stronie saksońskiej dominuje zatrudnienie w usługach, podczas gdy po stronie polskiej najliczniejszymi branżami są przemysł i budownictwo.

W grudniu 2018 roku na obszarze wsparcia Programu zarejestrowanych było łącznie 34,7 tys. bezrobotnych, w tym 16,5 tys. mężczyzn i 18,2 tys. kobiet. Stopa bezrobocia w saksońskiej części obszaru wsparcia wynosiła średnio 6,6%, co było wartością o 1 punkt procentowy wyższą niż średnia w Wolnym Państwie Saksonii (5,6%). Poziom bezrobocia po stronie polskiej wyniósł 8,0%. Występowały przy tym duże różnice pomiędzy poszczególnymi polskimi powiatami.

W tym samym czasie 14,4 tys. osób mieszkających na obszarze wsparcia pozostawało bez pracy dłużej niż rok (bezrobocie długotrwałe). Odpowiada to 41,5% bezrobotnych. Po stronie saksońskiej bezrobociem długotrwałym było dotkniętych 46% bezrobotnych. Jedna trzecia z tych osób miała 55 lat lub więcej. Po stronie polskiej 36% bezrobotnych było dotkniętych bezrobociem długotrwałym, ale tylko 11,8% z nich należało do grupy wiekowej 55+.

Jeżeli chodzi o strukturę wykształcenia osób poszukujących pracy, w polskich powiatach większość stanowili bezrobotni o wykształceniu gimnazjalnym i niższym, natomiast w powiatach niemieckich osoby bez ukończonego wykształcenia wyższego.

Dodatkowym problemem dotyczącym rynku pracy, którego nie można lekceważyć, jest niedobór wykwalifikowanych pracowników. Szczególnie brakuje zawodowych kierowców i osób zajmujących się opieką nad tymi, którzy jej potrzebują.

Do największych wspólnych wyzwań w sferze edukacji i rynku pracy należą:

- skuteczna odpowiedź na potrzeby transgranicznego rynku pracy,
- wzmocnienie współpracy transgranicznej pomiędzy podmiotami rynku pracy oraz placówkami szkolnictwa zawodowego,
- wykorzystanie szans i możliwości wynikających m.in. ze zmian strukturalnych poprzez intensyfikację współpracy w dziedzinach gospodarki, nauki i edukacji w celu pozyskania wykwalifikowanych pracowników, a także przeciwdziałania odpływowi młodzieży z obszaru wsparcia.

Gospodarka

W 2016 roku poziom PKB na jednego mieszkańca obszaru wsparcia, biorąc pod uwagę różnice w kosztach utrzymania, stanowił około 67% średniej w Unii Europejskiej. Wartość ta przedstawia średnią dla dwóch części obszaru wsparcia znacznie różniących się między sobą. Po stronie niemieckiej poziom PKB był około półtora razy większy niż po stronie polskiej. Niemniej jednak obie wartości są znacznie poniżej analogicznych średnich regionalnych jak i krajowych.

Po stronie polskiej różnica w stosunku do średniej krajowej jest mniejsza, niż w stosunku do średniej regionalnej gdyż województwo dolnośląskie znajduje się w czołówce gospodarczej regionów Polski. Mamy więc tutaj do czynienia z peryferiami regionu o relatywnie wysokim poziomie gospodarczym na tle kraju (z wyłączeniem powiatu żarskiego stanowiącego część

woj. lubuskiego). Natomiast po stronie saksońskiej jest to peryferyjny obszar peryferyjnego regionu kraju.

Obszar wsparcia charakteryzuje się nierównomiernym rozłożeniem poziomu aktywności gospodarczej. Znaczna jej część ogranicza się do kilku lokalizacji, w których znajdują się zakłady produkcyjne lub oddziały globalnych producentów mających istotne, aczkolwiek z góry określone, miejsce w łańcuchu produkcyjnym tych korporacji. Jakkolwiek działalność ta cechuje się dużą konkurencyjnością, nawet w skali globalnej, to jednak kluczowe decyzje oraz know-how generowane są w dużej mierze poza obszarem wsparcia.

Jednocześnie, w niektórych sektorach obszar wsparcia ma przewagi konkurencyjne wynikające z jego położenia. Widoczne są one zarówno w sektorach przemysłowych: surowce, energetyka, budownictwo, jak i w usługach – turystyce.

Należy jednak pamiętać, że cały obszar wsparcia stoi w obliczu zmian strukturalnych. W lipcu 2020 r. została uchwalona w Niemczech Ustawa o ograniczeniu i zakończeniu produkcji energii z węgla. Przewiduje ona stopniowe ograniczanie wytwarzania energii elektrycznej z węgla i całkowite zakończenie takiego sposobu jej produkcji najpóźniej do końca 2038 roku. Zmiany związane z ograniczeniem i zakończeniem wydobycia węgla będą skutkowały szeregiem podobnych wyzwań i szans po obu stronach granicy. W tym kontekście stanowią okazję do wypracowania wspólnych rozwiązań w ramach kooperacji i wykorzystania synergii wynikających z bliskości i wspólnych kontaktów oraz współzależności obszarów.

Pomimo zbliżonego poziomu potencjału ludzkiego, poziom wydatków na prowadzenie prac B+R po obu stronach granicy jest drastycznie różny. Nawet po uwzględnieniu parytetu siły nabywczej pieniądza wynosi dla obszaru saksońskiego 4,1 % PKB, podczas gdy w województwie dolnośląskim nakłady te są znacznie mniejsze i wynoszą zaledwie nieco powyżej 0,9%. Różnice występują także na poziomie danych dotyczących udziału osób zatrudnionych w sektorze B+R w populacji aktywnej zawodowo. Po stronie niemieckiej sięga on prawie 3%, natomiast w woj. dolnośląskim wynosi nieco ponad 1,4%, z czego większość (0,9%) pracuje w sektorze szkolnictwa wyższego. Oczywiście wpływ na te zmienne mają duże ośrodki akademickie znajdujące się poza obszarem wsparcia – we Wrocławiu i Dreźnie. Po

stronie saksońskiej istotnymi w sektorze B+R są wyższa szkoła w Zittau-Görlitz i istniejące instytucje badawcze (Deutsches Zentrum für Luft- und Raumfahrt – Standort Zittau, Fraunhofer-Institut für Werkzeugmaschinen und Umformtechnik IWU-Zittau, Center for Advanced Systems Understanding CASUS Görlitz / Zgorzelec). Ponadto w przyszłości planowana jest kolejna duża placówka badawcza w saksońskich Łużycach.

Ważnym elementem dla rozwoju potencjału innowacyjnego są funkcjonujące w obszarze wsparcia organizacje otoczenia biznesu oraz instytucje takie jak agencje rozwoju regionalnego i lokalnego, izby gospodarcze, parki technologiczne i przemysłowe, centra technologii i innowacji, fundacje i inne organizacje przedsiębiorców.

Do największych wspólnych wyzwań w sferze gospodarczej należą:

- wykorzystanie istniejącego potencjału gospodarczego do tworzenia warunków dla pogłębienia współpracy pomiędzy instytucjami różnego rodzaju (w szczególności przedsiębiorstw oraz uczelni i instytucji edukacyjnych, akademickich i badawczych),
- wykorzystanie szans i możliwości wynikających ze zmian strukturalnych w celu wzmocnienia obszaru wsparcia.

Środowisko przyrodnicze i zmiany klimatu

Obszar wsparcia jest bogaty w zasoby środowiska i charakteryzuje się dużą różnorodnością biologiczną oraz walorami zróżnicowanego krajobrazu. Krajobraz obszaru po obu stronach granicy kształtują lasy. Powierzchnia lasów na obszarze wsparcia Programu wynosi ok. 409 500 ha, co odpowiada lesistości na poziomie ok. 36%. Obszary chronione zajmują po stronie polskiej największe powierzchnie w północnej i południowej, a także wschodniej części obszaru wsparcia, natomiast po stronie niemieckiej są one w istotnym stopniu skupione w części centralnej. Łącznie obszary chronione zajmują powierzchnię 7 794,4 km².

Na obszarze objętym wsparciem, w Sudetach Zachodnich, przy polsko-czeskiej granicy znajduje się Karkonoski Park Narodowy. Park zajmuje powierzchnię 5575 ha i obejmuje szczytowe partie Karkonoszy z najwyższym szczytem Śnieżką. Park jest częścią rezerwatu biosfery UNESCO „Człowiek i biosfera” (MAB).

Po polskiej stronie obszaru znajduje się 29 rezerwatów przyrody zlokalizowanych przede wszystkim w północnej i południowej części obszaru. Największym z nich jest rezerwat Torfowiska Doliny Izery (529,36 ha), gdzie celem ochrony jest kompleks torfowisk typu wysokiego i przejściowego wraz z całą różnorodnością flory i fauny występującej na tym obszarze.

Po stronie niemieckiej znajduje się 41 rezerwatów przyrody, głównie w centralnej i zachodniej części obszaru wsparcia. Największą powierzchnię (ok. 30 000 ha) zajmuje rezerwat Górnołużyskie Wrzosowiska i Stawy (Oberlausitzer Heide-und Teichlandschaft), który jest zarazem rezerwatem Biosfery (MAB). Strefy ochronne I i II stanowią największy obszar ochronny o powierzchni 13 732 ha.

Ponadto na obszarze wsparcia zlokalizowanych jest 9 obszarów chronionego krajobrazu, w których objęto ochroną tereny cenione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych. Po obu stronach granicy zlokalizowane są obszary Europejskiej Sieci Ekologicznej NATURA 2000.

Działalność człowieka w minionych dziesięcioleciach zasadniczo przyczyniła się do poważnych ingerencji w przyrodę oraz krajobraz i doprowadziła do degradacji części środowiska obszaru wsparcia. Konsekwencją tej działalności są stare obiekty przemysłowe, zwałowiska, hałdy, wyrobiska, tereny dawnych poligonów wojskowych, a także tereny, które na skutek niewłaściwej gospodarki rolnej utraciły swoje wartości. Największy udział w degradacji powierzchni ziemi ma działalność związana z odkrywkowym wydobyciem węgla brunatnego. Największe dawne, ale także obecnie czynne obszary wydobywcze w niemieckiej części obszaru wsparcia znajdują się w okolicach miejscowości Boxberg, a po

polskiej w okolicach Bogatyni Obszary te związane są z działalnością elektrowni Boxberg i Turów.

Współpracę utrudnia niekompatybilność niemieckich i polskich systemów ochrony przyrody i środowiska oraz odmienne wymagania prawne i standardy oceny w tym zakresie. Brak pełnej informacji przyrodniczej oraz inwentaryzacji i udokumentowania lokalizacji gatunków chronionych oraz siedlisk cennych przyrodniczo sprawiają, że mogą zostać popełnione błędy przy lokalizacji różnego rodzaju inwestycji, powodujące zniszczenie lub fragmentację siedlisk zasługujących na ochronę.

Jednymi z ważniejszych zadań w zakresie środowiska naturalnego jest współpraca w obszarze gospodarki odpadami. Gospodarka o obiegu zamkniętym jest jednym z nadrzędnych priorytetów przekrojowych różnych rodzajów wsparcia polityki spójności UE. Ponieważ współpraca transgraniczna jest jednym z kierunków transformacji gospodarki UE do gospodarki o obiegu zamkniętym, skuteczna wymiana dobrych praktyk, technologii, innowacji i modeli konsumpcji będzie jednym z celów projektów Programu.

Obszar wsparcia ma ogromny potencjał w zakresie wytwarzania energii elektrycznej i ciepła ze źródeł odnawialnych, takich jak energia słoneczna, geotermalna, energia wodna i wiatrowa a także energia geotermalna przypowierzchniowa. W Saksonii ważną rolę odgrywa także biogaz. W kontekście decyzji Niemiec o rezygnacji z węgla w produkcji energii elektrycznej najpóźniej do 2038 r., transformacja energetyczna staje się istotną kwestią. Równie ważne są inicjatywy mające na celu zmianę zachowań ludności w celu zmniejszenia zużycia energii.

Program odpowie na potrzeby wynikające z nadchodzących zmian strukturalnych, w tym dotyczące m.in. odnawialnych źródeł energii, efektywności energetycznej, innowacyjnych technologii energetycznych. Działania te będą ukierunkowane na wdrażanie Europejskiego Zielonego Ładu, zakładającego osiągnięcie przez UE neutralności klimatycznej do 2050 roku.

Poważnym zagadnieniem dotyczącym obszaru wsparcia są negatywne konsekwencje globalnych zmian klimatycznych. Ich skutkiem są okresy susz i niedoborów wody, a ekstrema temperaturowe zwiększają nasilenie pożarów. Jednocześnie, gwałtowne zjawiska pogodowe, np. silne burze z wichurami, sprzyjają podtopieniom. Jednakże głównym zagrożeniem związanym ze zmianami klimatu jest coraz częstsze występowanie okresów gorących i suchych, na które nakładają się takie ekstremalne zdarzenia, jak ulewne deszcze i burze. Wzajemna współpraca jest niezbędna do osiągnięcia efektu skali wobec łagodzenia negatywnych skutków zmian klimatu.

Podejmowane w Polsce i w Niemczech działania adaptacyjne obejmują także miejską politykę przestrzenną uwzględniającą zmiany klimatu. Dlatego też w ramach Programu zostaną podjęte działania związane z polityką przestrzenną.

Do największych wspólnych wyzwań w obszarze środowiska i zmian klimatu należą m.in.:

- przeciwdziałanie degradacji środowiska przyrodniczego, edukacja i poprawa świadomości ekologicznej w celu oszczędności zasobów oraz zachowania przyrody i krajobrazu dla przyszłych pokoleń,
- konsekwencje zmian klimatycznych w postaci zjawisk o charakterze gwałtownym oraz klęsk żywiołowych oraz konieczność dostosowania sposobów działania służb interwencyjnych do właściwej reakcji wobec takich zjawisk.

Dziedzictwo kulturowe i turystyka

Obszar wsparcia Programu cechuje się bogatym dziedzictwem kulturowym i przyrodniczym. Na czoło dziedzictwa kulturowego obszaru wsparcia wysuwają się obiekty wpisane na listę UNESCO: Kościół Pokoju w Jaworze oraz, znajdujący się po obu stronach Nysy Łużyckiej w powiatach Görlitz i żarskim, Park Mużakowski. Ponadgraniczny charakter ma również występujący po obu stronach granicy unikalny typ domu przystupowego łączącego wewnątrz kilka rodzajów konstrukcji. Kilkadziesiąt przykładów domu przystupowego wpisano do polskiego rejestru zabytków i saksońskiej listy zabytków kultury. Interesujące są historyczne centra obu powiatowych miast niemieckich obszaru wsparcia: Bautzen i Görlitz, a także Zittau. Wystarczy wspomnieć, że w samym Görlitz jest 4000 zabytków kultury.

Ciekawa jest miejscowość Herrnhut, posiadająca niepowtarzalną architekturę i układ urbanistyczny. Do dziedzictwa kulturowego zaliczyć należy także zespoły klasztorne cysterek St. Marienstern i St. Marienthal oraz świątynię Wang, znajdujące się na szlaku kulturowym Via Sacra.

Ciekawą inicjatywą są szlaki kulturowe nawiązujące do dziedzictwa kulturowego, takie jak Via Regia i Via Sacra, a także przebiegający przez Jawor i dalej skrajem Pogórza Kaczawskiego Euroregionalny Szlak Rowerowy ER-4 Drezno-Wrocław (Szlak Średniowiecznych Miast). Wykorzystaniu dziedzictwa sprzyja również gęstość szlaków turystycznych. Pomimo że gęstość szlaków rowerowych w województwie dolnośląskim jest wyższa o ponad 1/3 niż średnia krajowa, sieć ta w polskiej części obszaru wsparcia jest mniej gęsta niż w części niemieckiej. Trasy rowerowe po obu stronach stanowią mogą załączek rozwoju wspólnej sieci szlaków i jej wspólnego marketingu.

Atrakcją obszaru wsparcia jest dziedzictwo kulturowe rdzennych Serbołużyczan, których uznaje się w Niemczech za mniejszość narodową. W Niemiecko-Serbołużyckim Teatrze Ludowym w Bautzen – jedynym w Niemczech dwujęzycznym teatrze – regularnie odbywają się przedstawienia w języku niemieckim i serbołużyckim. Górne Łużyce charakteryzują się wpływami różnych kultur: czeskiej, śląskiej, saksońskiej i łużyckiej. Wiedza o dziedzictwie kulturowym, jakkolwiek wspierana przez liczne inicjatywy lokalne, wydaje się jednak wciąż ograniczona – szczególnie po polskiej stronie obszaru wsparcia.

Ochrona i renowacja obiektów dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego na obszarze wsparcia ma ogromne znaczenie zarówno dla gospodarki, jak i społeczeństwa. Szersze działania marketingowe mogą pomóc nie tylko w promowaniu świadomości regionalnej, ale także w opracowywaniu oryginalnych ofert w celu zwiększenia zainteresowania wspólnym regionem.

Turystyka oraz jej infrastruktura koncentrują się jedynie na części obszaru wsparcia. Po stronie polskiej są to Sudety, po stronie saksońskiej Góry Żytawskie i ośrodki miejskie oraz położony po obu stronach granicy Park Mużakowski oraz Geopark Łuk Mużakowa (oba

wpisane na listę światowego dziedzictwa UNESCO). Poszerzenie oferty turystycznej i kulturalnej w rzadziej odwiedzanych częściach obszaru, ich usieciowienie (także transgraniczne) z ofertami w subregionach bardziej aktywnych turystycznie przy jednoczesnych działaniach marketingowych może zarówno stymulować te subregiony jak i wzmocnić rozwój całego obszaru wsparcia.

Według dostępnych danych (2016) liczba turystów odwiedzających obszar wsparcia i korzystających z noclegów wyniosła ponad 1,7 mln, mając tendencję do dość szybkiego wzrostu (prawie 20% w okresie 2012-2016). Wzrost ten jest jeszcze bardziej spektakularny, gdy weźmiemy pod uwagę stronę polską, gdzie w okresie 4 lat liczba turystów wzrosła ogółem o 30% (do 1,02 mln), a w niektórych powiatach nawet o ponad 100%. Przypisać to jednak należy efektowi niskiej bazy wyjściowej, wynikającemu z początkowej niskiej popularności tych powiatów jako destynacji turystycznej. Z drugiej strony spektakularne przyrosty wskazują na istniejący potencjał turystyczny obszarów dotychczas mniej odwiedzanych, do którego wykorzystania konieczne są inwestycje i odpowiednia kompleksowa oferta.

Wprowadzone w wyniku COVID-19 obostrzenia sanitarno-epidemiologiczne mocno uderzyły w obszar wsparcia, zwłaszcza że turystyka i kultura stanowią istotną część gospodarki regionalnej. Ekonomiczne i społeczne skutki nałożonych ograniczeń w podróżowaniu, a także spadek zaufania turystów i miejscowej ludności dotknęły zwłaszcza regiony najbardziej uzależnione od turystyki i hotelarstwa. W okresie pandemii turystyka w obszarze wsparcia została całkowicie wstrzymana.

Jednocześnie w związku z pandemią można dostrzec nowe trendy w zachowaniach podróżniczych i uczestnictwie w wydarzeniach kulturalnych, takich jak turystyka indywidualna, wybór pobliskich lub mniej znanych destynacji oraz rosnące zainteresowanie zarówno aktywnością na świeżym powietrzu, jak i ofertami cyfrowymi. Oferty te mogą stanowić szansę dla obszaru rozwoju, co może mieć pozytywny wpływ na strukturę gospodarczą i społeczną.

Do największych wspólnych wyzwań w obszarze natury i kultury należą m.in.:

- ochrona, waloryzacja i promocja dóbr kultury (materialnej i niematerialnej) oraz przyrody dla rozwoju turystyki i promocji wzrostu gospodarczego i stabilności społecznej obszaru wsparcia (w tym dywersyfikacji lokalnych struktur gospodarczych).

Transport i komunikacja

Obszar wsparcia Programu posiada korzystne położenie na przebiegu głównych szlaków transportowych w relacji wschód-zachód. Autostrada A4, która jest częścią sieci bazowej Transeuropejskiej Sieci Transportowej (TEN-T), łączy środkowe Niemcy z południową Polską. Infrastruktura drogowa na obszarze wsparcia (układ i gęstość sieci dróg) jest dobrze rozwinięta. Drogi łączą system osadniczy obszaru i jego główne węzły komunikacyjne, do których zalicza się Jelenią Górę, Görlitz, Bautzen, Zittau, Hoyerswerdę, Bolesławiec, Bogatynię i Żary. Wśród mankamentów drogowego systemu transportowego należy wskazać zły stan techniczny autostrad A4 i A18, a także słabo rozwinięte połączenia północ-południe po stronie niemieckiej.

Dodatkowym atutem obszaru wsparcia jest położenie w pobliżu międzynarodowych portów lotniczych we Wrocławiu, Dreźnie, a także w Berlinie.

Dostępność infrastruktury kolejowej jest ograniczona pod względem przepustowości i wydajności. Problemem jest także zbyt mała liczba zelektryfikowanych linii kolejowych w tym, w szczególności brak elektryfikacji linii Drezno–Görlitz. Dodatkowym problemem wpływającym na mniejszą integrację kolejową jest różnica w zasilaniu trakcji kolejowej po polskiej i niemieckiej stronie obszaru.

Wewnętrzna dostępność w transporcie kolejowym pomiędzy istotnymi ośrodkami miejskimi jest lepsza w saksońskiej części obszaru wsparcia niż w części polskiej. W niemieckiej części dla większości relacji pomiędzy miastami liczba połączeń ogółem jest względnie duża (ok. 30 par pociągów w interwałach czasowych co 30 minut), w tym znaczny udział stanowią

połączenia bezpośrednie. W polskiej części obszaru aż do trzech miast, stanowiących ważne ośrodki miejskie o znaczeniu lokalnym (Lwówek Śląski, Złotoryja i Bogatynia), nie kursują pociągi osobowe.

Problemem są także transgraniczne połączenia autobusowe, których sieć nie jest wystarczająco rozwinięta i ogranicza się do komunikacji miejskiej pomiędzy Görlitz i Zgorzelcem, Zittau i Bogatynią oraz jednego połączenia czesko-niemiecko-polskiego.

Należy zwrócić uwagę, iż na obszarze wsparcia oferowany jest przez Związek Transportu Górnych Łużyc i Dolnego Śląska (ZVON) całodzienny bilet EURO-NYSA-TICKET. Uprawnia on do nieograniczonej liczby przejazdów na pograniczu polsko-czesko-niemieckim, integrując transport kolejowy i autobusowy. Inicjatywa ta łączy miejscowości po stronie saksońskiej, czeskiej i polskiej (np. Jelenia Góra, Bolesławiec, Zgorzelec, Zittau, Görlitz, Liberec, Česká Lipa). Niestety wspólny bilet obejmuje tylko część obszaru wsparcia. Ograniczona jest więc możliwość jego wykorzystania, np. do budowania kompleksowej oferty zwiedzania miejsc atrakcyjnych turystycznie.

Realizacja projektów dotyczących transportu na obszarze wsparcia powinna uwzględniać aspekty środowiskowe, w tym także wykorzystanie ekologicznych napędów w komunikacji miejskiej.

Do najważniejszych wspólnych wyzwań w sferze transportu i komunikacji należą m.in.:

- promocja i kształtowanie warunków dla rozwoju transgranicznego transportu publicznego oraz tworzenia wspólnych ofert transportowych na obszarze wsparcia.

Współpraca transgraniczna instytucji i mieszkańców

Nadrzędnym celem programów współpracy transgranicznej jest budowanie trwałych więzi społecznych ponad granicami w jak największej liczbie dziedzin. Współpraca służy także wymianie doświadczeń i dobrych praktyk. Tym samym wzmacnia ona potencjał instytucji

i samorządów w zakresie mechanizmów wspierania rozwoju regionalnego. Bliska współpraca jednostek odpowiedzialnych za planowanie przestrzenne, jak również podmiotów odpowiedzialnych za rozwój regionalny przyczynia się do harmonijnego rozwoju obszarów przygranicznych.

Wykonana w 2019 roku Ewaluacja wpływu wdrażanej interwencji na realizację celów szczegółowych Programu Polska-Saksonia 2014-2020 wskazała szereg powiązań jednostek samorządu terytorialnego w realizacji projektów. 38 jednostek samorządu terytorialnego współpracowało i współpracuje ze sobą w ramach Programu. Współpraca ta ma zazwyczaj charakter projektowy, ale także przyczynia się do inicjowania także innych wspólnych przedsięwzięć i przybiera charakter mniej sformalizowany.

Należy też wspomnieć o powstałym w 1991 roku Euroregionie Neisse-Nisa-Nysa. Od początku swojej działalności wspiera on wspólne polsko-niemieckie inicjatywy służące poprawie standardu życia mieszkańców, rozwojowi gospodarczemu, poprawie stanu środowiska przyrodniczego dawnego "Czarnego trójkąta Europy". Działania Euroregionu służą nawiązywaniu kontaktów i partnerstw, wzmocnieniu świadomości regionalnej itp. W kolejnych edycjach programów Interreg pomiędzy Polską i Saksonią w ramach mechanizmu projektów parasolowych Euroregion udzielał wsparcia małym projektom transgranicznym. Wiele takich projektów było skierowanych bezpośrednio do mieszkańców obszaru wsparcia i pozwoliło pogłębić kontakty po polskiej i saksońskiej stronie obszaru oraz zbudować i wzmocnić ich wspólną tożsamość. Budowane w projektach partnerstwa są stabilne i trwałe.

Euroregion Sprewa-Nysa-Bóbr jest również aktywny w polskiej części obszaru wsparcia.

We współpracę transgraniczną zaangażowanych jest – oprócz wcześniej wymienionych jednostek samorządu terytorialnego – także szereg innych podmiotów. Należą do nich m.in. jednostki naukowe, organizacje trzeciego sektora – fundacje i stowarzyszenia, jednostki policji i organy wymiaru sprawiedliwości, nadleśnictwa i parki narodowe, parafie oraz firmy prywatne.

Do największych wspólnych wyzwań w sferze współpracy instytucji i mieszkańców

Pogranicza należą:

- Integracja społeczna i spójność obszaru objętego pomocą.

Wybór głównych obszarów interwencji

Wyżej wspomniane najważniejsze wspólne wyzwania i problemy, ale i szanse i możliwości stanowią podstawę interwencji Programu w latach 2021-2027. Są one ujęte w następujące priorytety:

1. Pogranicze przyjazne środowisku – przeciwdziałanie i adaptacja do zmian klimatu

Obszar ten realizuje założenia drugiego celu polityki UE: Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej. Program będzie wspierał realizację:

- celu szczegółowego czwartego – Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego;

2. Pogranicze otwarte na edukację, kulturę i turystykę

Obszar ten realizuje założenia czwartego celu polityki UE: Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych. Program będzie wspierał realizację dwóch celów szczegółowych:

- celu drugiego – Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online oraz

- celu szóstego – Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych;
3. Pogranicze otwarte na dialog mieszkańców i instytucji

Obszar ten realizuje założenia celu specyficznego Interreg: Lepsze zarządzanie współpracą.

Program będzie wspierał realizację:

- działania szóstego – Inne działania wspierające lepsze zarządzanie współpracą (działanie f).

Doświadczenia wykorzystane w przygotowywaniu Programu

Program jest oparty na doświadczeniach poprzednich edycji, a także na analizach i opracowaniach dotyczących współpracy transgranicznej. Są to w szczególności m.in.:

- Analiza społeczno-gospodarcza obszaru wsparcia Programu Polska-Saksonia 2021-2027,
- wykonana w r. 2020 analiza mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń rozwojowych obszaru Pogranicza,
- doświadczenia z realizacji programów współpracy transgranicznej pomiędzy Polską i Saksonią w latach 2007-2013 oraz 2014-2020,
- wyniki ewaluacji obecnego i poprzednich edycji Programu,
- Border Orientation Paper dla polsko-niemieckiego pogranicza (Komisja Europejska, maj 2018),
- Wspólna koncepcja przyszłości niemiecko-polskiego obszaru powiazań – wizja 2030 (GZK 2030),
- inne programy UE obecnie realizowane na obszarze objętym pomocą,
- efekty projektu „Smart Integration” zrealizowanego w ramach Programu Współpracy Interreg Polska – Saksonia 2014-2020,
- wyniki ankiet z obecnymi beneficjentami i beneficjentami potencjalnymi nt. najważniejszych i najpotrzebniejszych obszarów wsparcia Programu współpracy transgranicznej Polska-Saksonia 2021-2027,

Na początku prac nad programem została powołana polsko-niemiecka grupa robocza, w skład której weszli przedstawiciele Instytucji Zarządzającej i Instytucji Krajowej, przedstawiciele polskich urzędów marszałkowskich i saksońskich ministerstw, partnerzy gospodarczy i społeczni, organizacje pozarządowe oraz przedstawiciel Euroregionu Nysa. Grupa robocza aktywnie uczestniczy w pracach nad przygotowaniem Programu.

W pierwszej kolejności została szczegółowo opisana sytuacja społeczno-gospodarcza obszaru wsparcia oraz przeanalizowano jego potrzeby i wymagania.

Analiza społeczno-ekonomiczna podkreśla istniejące bogactwo dziedzictwa naturalnego oraz materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego obszaru. Zasób ten wymaga jednak dalszej ochrony, promocji i zrównoważonego wykorzystywania turystycznego. W Analizie zwrócono uwagę na konieczność dostosowania do zmian klimatycznych, zapobiegania ryzykom i zwiększania odporności na klęski żywiołowe oraz poprawę dostępu do kształcenia i szkoleń. Wreszcie, opracowanie kładzie nacisk na konieczność dalszego rozwoju współpracy polsko-saksońskiej. Istotne jest, aby równocześnie odbywała się ona odgórnie (tj. na poziomie administracji rządowej i samorządowej) oraz oddolnie (tj. na poziomie organizacji pozarządowych, placówek edukacyjnych, instytucji kultury i in.). Połączenie tych dwóch form współdziałania powinno budować trwałe więzi wśród mieszkańców Pogranicza.

Na podstawie analizy społeczno-ekonomicznej grupa robocza zidentyfikowała i szczegółowo oceniła wszystkie mocne i słabe strony, a także szanse i zagrożenia obszaru wsparcia. Wyniki analizy SWOT zaowocowały określeniem głównych problemów i celów obszaru (drzewa problemów/celów), które z kolei stanowiły istotną podstawę logiki interwencji Programu.

Lista wspólnych wyzwań rozwojowych obszaru wsparcia jest zróżnicowana i długa. Jednakże, mając na uwadze ograniczony budżet Programu, grupa robocza wybrała trzy najistotniejsze obszary odpowiadające celom polityki UE oraz celom Interreg. Są to obszary, które dotyczą całego Pogranicza, a wskazane wyzwania mogą być rozwiązane tylko w polsko-saksońskim partnerstwie. Wybrane priorytety koncentrują się na obszarach, dla których dostęp do finansowania z innych źródeł jest utrudniony. Jednocześnie wybierając je dążono do

uniknięcia powielania form wsparcia, które mogą być oferowane w ramach regionalnych i krajowych programów operacyjnych.

Podstawę dla opracowania Programu stanowiły również doświadczenia w realizacji programu współpracy transgranicznej pomiędzy Polską i Saksonią w latach 2007-2013 oraz 2014-2020, w tym także wyniki ewaluacji tych programów.

Ze względu na duże zainteresowanie oraz pozytywne efekty realizacji Funduszu Małych Projektów w poprzednich edycjach programu, ta forma współpracy będzie kontynuowana w obecnym Programie.

Spójność względem dokumentów strategicznych

Program uwzględnia cele strategiczne Strategii Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB), chociaż obszar objęty pomocą nie leży bezpośrednio nad Morzem Bałtyckim. Działania planowane do wsparcia w Programie są zgodne z celami tej strategii.

Działania, które będą realizowane w Programie w obszarze „Przyjazne naturze i odporne na zmiany klimatu Pogranicze” będą spójne z celami SUE RMB Ochrona morza oraz Wzrost dobrobytu, zwłaszcza w zakresie działań skierowanych na ochronę przyrody i poprawę współpracy. Działania, zaplanowane w obszarze „Społecznie przyjazne i atrakcyjne turystycznie Pogranicze” odpowiadają celowi SUE RMB Zwiększenie dobrobytu. Działania realizowane w ramach wszystkich celów szczegółowych, ze szczególnym naciskiem na cel specyficzny Interreg, są spójne z działaniami horyzontalnymi SUE RMB.

Program jest spójny ze Wspólną koncepcją przyszłości dla polsko-niemieckiego obszaru powiązań – wizja 2030. W szczególności dotyczy to takich obszarów działania o szczególnym znaczeniu dla przyszłego rozwoju obszaru jak: III. Inwestowanie w ludzi, IV. Promowanie trwałego i zrównoważonego wzrostu oraz V. Zabezpieczanie podstaw dla wysokiej jakości życia.

Jest w szczególności zgodny z odpowiednimi strategiami rozwoju regionalnego, polskiej części obszaru wsparcia: Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 i Strategią

Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030 oraz w części saksońskiej: aktualnym Planem Rozwoju Kraju Związkowego Wolnego Państwa Saksonii, Strategią Zrównoważonego Rozwoju Wolnego Państwa Saksonii 2018, Strategią Ojczyzna dla wykwalifikowanych pracowników - Strategią na rzecz umiejętności 2030 Wolnego Państwa Saksonii oraz Strategią Turystyczną Saksonii 2025.

Działania podejmowane w Programie będą spójne ze wsparciem z regionalnych programów operacyjnych realizowanych w ramach Polityki Spójności – Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego, Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubuskiego oraz Programu Operacyjnego Wolnego Kraju Związkowego Saksonii na lata 2021-2027 oraz wybranych programów krajowych. Program będzie także spójny z Programem Współpracy Transgranicznej Interreg Republika Czeska-Rzeczpospolita Polska na lata 2021-2027 oraz Programem Współpracy Transgranicznej Interreg Saksonia-Czechy na lata 2021-2027.

[zostanie to uzupełnione, gdy upublicznione zostaną projekty innych programów przyszłej perspektywy].

Przygotowując Program uwzględniono zalecenia i wytyczne zawarte także w dokumentach unijnych takich jak:

- Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 ustanawiającym wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu i Migracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu na rzecz Zarządzania Granicami i Wiz;
- Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24 czerwca 2021 w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności;
- Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1059 (UE) 2021/1059 z dnia 24 czerwca 2021 w sprawie przepisów szczegółowych dotyczących celu „Europejska współpraca terytorialna” (Interreg) wspieranego w ramach

Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz instrumentów finansowania zewnętrznego.

1.3. Uzasadnienie wybranych celów polityki oraz celów

specyficznego Interreg, odpowiadających im priorytetów, celów szczegółowych oraz form wsparcia z uwzględnieniem, w stosownych przypadkach, kwestii brakujących połączeń w infrastrukturze transgranicznej

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. c)

Tabela 1

Wybrany cel polityki lub wybrany cel specyficzny Interreg	Wybrany cel szczegółowy	Priorytet	Uzasadnienie wyboru
Cel polityki 2 – bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i	2.4. Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego	Pogranicze przyjazne środowisku – przeciwdziałanie i adaptacja do zmian klimatu	Zmiany klimatu są poważnym wyzwaniem w skali światowej. Jednakże konsekwencje zmian mają lokalny wymiar. Analiza społeczno-gospodarcza potwierdza potrzebę zwrócenia szczególnej uwagi na wzajemną koordynację działań na rzecz zapobiegania oraz adaptacji do zmian klimatycznych. Wzajemna współpraca wszystkich istotnych podmiotów jest niezbędna do osiągnięcia efektu skali wobec łagodzenia negatywnych skutków zmian klimatu. Należy opracować wspólne transgraniczne systemy monitorowania, ostrzegania,

Wybrany cel polityki lub wybrany cel specyficzny Interreg	Wybrany cel szczegółowy	Priorytet	Uzasadnienie wyboru
<p>niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej</p>			<p>reagowania i zarządzania kryzysowego.</p> <p>Konieczne jest także usunięcie barier transgranicznych, które utrudniają podejmowanie wspólnych działań na rzecz zapobiegania i zwalczania klęsk żywiołowych oraz ich skutków. W tym celu będą prowadzone także wspólne działania adaptacyjne.</p> <p>Powinno nastąpić pogłębienie współpracy między specjalistami w dziedzinie zapobiegania zagrożeniom. Należy dążyć do opracowania wspólnych strategii na rzecz ochrony klimatu, adaptacji do zmian klimatycznych i zapobiegania ryzykom. Dotyczy to w szczególności zapobiegania powodziom, suszom, burzom oraz pożarom lasów oraz ich skutkom.</p> <p>Przeciwdziałanie dalszym zmianom klimatycznym i adaptacja do zmian klimatu są ważnymi elementami strategii i polityk wdrażanych na różnych poziomach (od lokalnego po światowy). Włączenie tego celu</p>

Wybrany cel polityki lub wybrany cel specyficzny Interreg	Wybrany cel szczegółowy	Priorytet	Uzasadnienie wyboru
			<p>szczegółowego do Programu będzie zatem wspierać globalne wysiłki w tym zakresie.</p> <p>Wybór tego celu szczegółowego umożliwi realizację projektów zabezpieczających przed opisanymi wyżej zjawiskami i ograniczających ich skutki. Dodatkowe inwestycje pilotażowe umożliwią testowanie rozwiązań w praktyce i wybór najwłaściwszych, które będą mogły być rozwijane w przyszłości.</p> <p>Jednocześnie będą realizowane projekty dotyczące szkoleń, wymiany doświadczeń i współpracy pomiędzy służbami ratunkowymi oraz wspólnych ćwiczeń w zakresie transgranicznych akcji / działań ratowniczych.</p>
<p>Cel polityki 4 – Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej</p>	<p>4.2. Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu</p>	<p>Pogranicze otwarte na edukację, kulturę i turystykę</p>	<p>Obszar wsparcia charakteryzuje się ukształtowanymi wcześniej kontaktami społeczno-gospodarczymi oraz istniejącą współpracą między polskimi i niemieckimi instytucjami</p>

Wybrany cel polityki lub wybrany cel specyficzny Interreg	Wybrany cel szczegółowy	Priorytet	Uzasadnienie wyboru
<p>sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych</p>	<p>społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online</p>		<p>edukacyjnymi. Wskazane jest jednak pogłębienie i rozszerzenie tej współpracy, w szczególności między szkołami zawodowymi i innymi podmiotami szkolenia zawodowego. Będzie się to odbywać poprzez wykorzystanie istniejącego potencjału gospodarczego i realizację projektów partnerskich angażujących szkoły zawodowe, przedsiębiorców z obszaru wsparcia, instytucje rynku pracy, uczelnie wyższe i instytucje edukacyjne, akademickie i badawcze. Projekty powinny uwzględniać wykorzystanie technologii cyfrowych na rzecz edukacji i rynku pracy. Planowane działania przyczynią się do wzmocnienia obszaru oraz zabezpieczą potencjał wykwalifikowanych pracowników. Szkolenia i umożliwienie zdobywania umiejętności i kompetencji przez osoby w różnym wieku są niezwykle istotne ze</p>

Wybrany cel polityki lub wybrany cel specyficzny Interreg	Wybrany cel szczegółowy	Priorytet	Uzasadnienie wyboru
			<p>względu na nadchodzące zmiany strukturalne w gospodarce obszaru wsparcia, związane z zaprzestaniem eksploatacji węgla brunatnego.</p> <p>Już obecnie wyzwaniem o dużym potencjale współpracy jest konkurencja o wykwalifikowanych pracowników. Powiązanie kształcenia z lokalnym rynkiem pracy, współpraca między instytucjami rynku pracy przy monitorowaniu zapotrzebowania na zawody deficytowe i nadwyżkowe będą służyć wzmocnieniu współpracy na obszarze Pogranicza.</p>
<p>Cel polityki 4 – Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca</p>	<p>4.6. Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym oraz innowacjach</p>	<p>Pogranicze otwarte na edukację, kulturę i turystykę</p>	<p>Wybór celu szczegółowego ukierunkowany jest na zwiększanie roli kultury i turystyki w rozwoju gospodarczym, integracji społecznej oraz w innowacjach społecznych.</p> <p>Obszar wsparcia posiada duży potencjał w zakresie rozwoju turystyki, w szczególności dzięki</p>

Wybrany cel polityki lub wybrany cel specyficzny Interreg	Wybrany cel szczegółowy	Priorytet	Uzasadnienie wyboru
Europejski filar praw socjalnych	społecznych		<p>położeniu na styku trzech państw jak i licznym zabytkom kultury oraz cennym przyrodniczo miejscom. Jednakże turystyka oraz infrastruktura turystyczna koncentrują się na stosunkowo niewielkiej jego części, a dodatkowo baza turystyczna wykorzystywana jest głównie w sezonie wakacyjnym.</p> <p>Celem projektów powinno być lepsze wykorzystanie potencjału turystycznego obszaru.</p> <p>Wyzwaniem dla sektora jest większe wykorzystanie już istniejącej bazy noclegowej oraz uatrakcyjnienie i przyciągnięcie ruchu poza sezonami wakacyjnymi.</p> <p>Wiąże się to z rozwojem infrastruktury na potrzeby turystyki aktywnej oraz zwiększeniem oferty kulturalnej wraz z rozbudową infrastruktury towarzyszącej, także w regionach mniej uczęszczanych.</p> <p>Ważnymi aspektami są usieciowienie podmiotów turystycznych oraz promocja</p>

Wybrany cel polityki lub wybrany cel specyficzny Interreg	Wybrany cel szczegółowy	Priorytet	Uzasadnienie wyboru
			<p>obszaru wsparcia jako atrakcyjnego regionu turystycznego.</p> <p>Będą również wspierane działania na rzecz zachowania, ochrony i rozwoju dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego (materialnego i niematerialnego).</p> <p>Dzięki szerszemu dostępowi do zintegrowanych ofert, osoby odwiedzające Pogranicze będą mogły łatwiej korzystać z większej liczby atrakcji. Wspierany ma być także rozwój turystyki całorocznej.</p> <p>Wspierane działania przyczynią się do rozwoju gospodarczego i społecznego, tworzenia nowych, trwałych miejsc pracy w tym sektorze oraz do zapewnienia szerszego dostępu do kultury i zróżnicowanych usług turystycznych.</p> <p>Wspierane przedsięwzięcia umożliwią odbudowę sektora turystyki po zapaści wywołanej wprowadzonymi w wyniku Covid-19 obostrzeniami, które</p>

Wybrany cel polityki lub wybrany cel specyficzny Interreg	Wybrany cel szczegółowy	Priorytet	Uzasadnienie wyboru
			doprowadziły do zamarcia ruchu turystycznego, po obydwu stronach granicy.
Cel szczegółowy Interreg – Lepsze zarządzanie współpracą	6.6. Inne działania wspierające lepsze zarządzanie współpracą	Pogranicze otwarte na dialog mieszkańców i instytucji	<p>Widoczne są pozytywne efekty współpracy transgranicznej instytucji oraz mieszkańców obszaru wsparcia. Jednak dalsze wzmocnienie i intensyfikacja współpracy podmiotów i społeczności w sferze kulturowej, społecznej i obywatelskiej są konieczne. Pozostały niektóre bariery rozwoju współpracy transgranicznej np. bariera językowa w działaniach komunikacyjnych podmiotów i instytucji oraz odmienne procedury administracyjno-prawne, które negatywnie rzutują na możliwości rozwoju.</p> <p>Na obszarze wsparcia realizowane są inicjatywy mające na celu wspólną identyfikację i rozwiązywanie problemów. Istnieje silny potencjał do wykorzystania</p>

Wybrany cel polityki lub wybrany cel specyficzny Interreg	Wybrany cel szczegółowy	Priorytet	Uzasadnienie wyboru
			<p>nawiązanych więzi na rzecz rozwoju pogranicza.</p> <p>Pomimo że pomiędzy Polską i Saksonią nie występuje istotna bariera braku zaufania do mieszkańców kraju sąsiedniego, należy nadal pracować nad budowaniem wzajemnego zaufania, ograniczeniem skali występowania negatywnych postaw i stereotypów wśród społeczności oraz nad upowszechnianiem wiedzy na temat kraju partnerskiego.</p> <p>Cel 6.6 został wybrany z uwagi na to, że planowane do realizacji działania mają szeroki zakres oraz są zróżnicowane. Cel ten umożliwi ich realizację w jak najszerszy sposób i obejmuje działania, które mogłyby znaleźć się w pozostałych celach szczegółowych bez konieczności rozproszenia środków finansowych w przypadku wyboru innych celów oddzielnie.</p> <p>Celem projektów będzie</p>

Wybrany cel polityki lub wybrany cel specyficzny Interreg	Wybrany cel szczegółowy	Priorytet	Uzasadnienie wyboru
			<p>wspieranie współpracy między instytucjami i organizacjami publicznymi oraz państwowymi, w tym także wdrażanie rozwiązań pilotażowych wspólnych problemów / wyzwań.</p> <p>Kolejnym celem będzie zwiększenie współpracy pomiędzy podmiotami społeczeństwa obywatelskiego, działania nakierowane na upowszechnianie wiedzy na temat kraju sąsiada, tworzenie wspólnych ofert kulturalnych, podnoszenie znajomości i nauka języka przez osoby w każdym wieku.</p> <p>Wspólne planowanie i koordynacja przedsięwzięć na rzecz budowania kontaktów mieszkańców i instytucji wpisują się w Fundusz Małych Projektów.</p>

2. Priorytety

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. d) i e)

2.1. Priorytet 1. Pogranicze przyjazne środowisku – przeciwdziałanie i adaptacja do zmian klimatu

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. d)

2.1.1. Cel szczegółowy: wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e)

2.1.2. Powiązane rodzaje działań oraz ich oczekiwany wkład w realizację wspomnianych celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (i), art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (ii)

Typy przykładowych działań:

1. Analizy, strategie, programy w zakresie przeciwdziałania negatywnym skutkom zmian klimatu oraz wypracowywanie wspólnych działań adaptacyjnych do zmian klimatu i promocja tych działań;
2. Określenie głównych przeszkód w zakresie transgranicznego zarządzania kryzysowego i określenie sposobów rozwiązania tych problemów;
3. Opracowanie systemu współpracy służb ratowniczych w zakresie ostrzegania, monitorowania i reagowania w sytuacjach kryzysowych, w tym działania pilotażowe;
4. Szkolenia, wymiana doświadczeń pomiędzy służbami ratunkowymi oraz wspólne ćwiczenia w zakresie transgranicznych akcji / działań ratowniczych.

Uzasadnienie

Planowane działania są odpowiedzią na zidentyfikowaną potrzebę wypracowania rozwiązań łagodzących skutki ekstremalnych zjawisk pogodowych będących konsekwencją zmian klimatycznych.

Podjęte działania przyczynią się do realizacji celu szczegółowego, jakim jest przystosowanie do zmian klimatu, zapobieganie zagrożeniom i zwiększanie odporności na klęski żywiołowe. Wypracowane w ramach opracowań analitycznych, strategii i programów rozwiązania umożliwią zaplanowanie i realizację działań zapobiegających negatywnym skutkom zmian klimatu.

Towarzyszące projektom analitycznym działania szkoleniowe, wymiana doświadczeń oraz wspólne ćwiczenia zwiększą zdolności operacyjne służb ratunkowych na obszarze wsparcia do działań. Umożliwi to lepiej ukierunkowane i bardziej skuteczne reagowanie organów odpowiedzialnych za prewencję i eliminację negatywnych skutków klęsk żywiołowych lub innych podobnych zdarzeń.

Rezultatem będzie lepsza koordynacja i współpraca polskich i niemieckich jednostek służb ratowniczych w sytuacjach zagrożenia, a tym samym poprawa bezpieczeństwa ludności obszaru wsparcia.

W przypadku programów INTERACT i ESPON:

Podstawa prawna: art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (i)

Określenie pojedynczego beneficjenta lub ograniczonego wykazu beneficjentów i procedura przyznawania środków.

2.1.3. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (ii), art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (iii)

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Numer identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Jednostka miary
1	2.4	RCO 81	Uczestnictwo we wspólnych działaniach transgranicznych	Liczba osób/ uczestników	9 700	49 000
1	2.4	RCO 83	Wspólnie opracowane strategie i plany działania	Liczba strategii/ planów działań	3	15
1	2.4	RCO 116	Wspólnie opracowane rozwiązania	Liczba wspólnie wypracowanych rozwiązań	3	15

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
1	2.4	RCR 104	Rozwiązania przyjęte lub zastosowane na większą skalę przez organizacje	Liczba wdrożonych lub zastosowanych rozwiązań	0	2021	8	System monitoringowy IZ	

2.1.4. Główne grupy docelowe

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (iii), art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (iv)

Grupy docelowe (odbiorcy działań):

- organy władzy lokalnej,
- instytucje odpowiedzialne za środowisko, rolnictwo i leśnictwo, gospodarkę wodną, ochronę przeciwpożarową i zarządzanie kryzysowe oraz służby ratownicze,
- mieszkańcy,
- osoby odwiedzające obszar wsparcia.

2.1.5. Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania zintegrowanych inwestycji terytorialnych, rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lub innych narzędzi terytorialnych

Podstawa prawna e: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (iv)

Nie dotyczy

2.1.6. Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (v)

Nie przewidziano wykorzystywania instrumentów finansowych.

2.1.7. Indykatywny podział zasobów programu UE wg rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (vi), art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (v)

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	2.4	044 Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające	2 322 385
1	EFRR	2.4	058 Działania w zakresie przystosowania się do zmian klimatu oraz zapobieganie ryzykom związanym z klimatem i zarządzanie nimi: powodzie i osunięcia ziemi (w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności i systemy zarządzania klęskami żywiołowymi i katastrofami, infrastruktura i podejście ekosystemowe)	2 786 863
1	EFRR	2.4	059 Działania w zakresie przystosowania się do zmian klimatu oraz zapobieganie ryzykom związanym z klimatem i zarządzanie nimi: pożary (w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności i systemy zarządzania klęskami żywiołowymi i katastrofami, infrastruktura i podejście ekosystemowe)	2 322 385
1	EFRR	2.4	060 Działania w zakresie przystosowania się do zmian klimatu oraz zapobieganie ryzykom związanym z klimatem i zarządzanie nimi: inne ryzyka, np. burze	2 322 385

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
			i susze (w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności i systemy zarządzania klęskami żywiołowymi i katastrofami, infrastruktura i podejście ekosystemowe)	
1	EFRR	2.4	064 Gospodarka wodna i ochrona zasobów wodnych (w tym gospodarowanie wodami w dorzeczu, konkretne działania w zakresie przystosowania się do zmian klimatu, ponowne użycie, ograniczanie wycieków)	2 017 689,50

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	2.4	01 Dotacja	11 771 707,50

Table 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	2.4	33 Brak ukierunkowania terytorialnego	11 771 707,50

2.2. Priorytet 2. Pogranicze otwarte na edukację, kulturę i turystykę

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. d)

2.2.1. Cel szczegółowy: 2.1. Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e)

2.2.2. Powiązane rodzaje działań oraz ich oczekiwany wkład w realizację wspomnianych celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (i), art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (ii)

Typy przykładowych działań:

1. Współpraca między placówkami edukacyjnymi przy tworzeniu programów rozwoju szkolnictwa;
2. Realizacja projektów włączających instytucje edukacyjne i naukowe (np. szkoły, szkoły zawodowe, szkoły wyższe), przedsiębiorstwa z obszaru wsparcia, organizacje otoczenia biznesu oraz inne podmioty rynku pracy, wraz z projektami kształcenia i doskonalenia zawodowego. Celem tych działań będzie przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian strukturalnych, lepsze dopasowanie kształcenia do potrzeb rynku pracy obszaru wsparcia oraz lepsze wykorzystanie dorobku instytucji naukowych w praktyce;
3. Współpraca między instytucjami rynku pracy przy monitorowaniu zapotrzebowania na zawody deficytowe i nadwyżkowe na rynku pracy;
4. Wykorzystanie technologii cyfrowych na rzecz edukacji i rynku pracy;

5. Działania na rzecz pogłębienia dotychczasowej współpracy transgranicznej podmiotów obszaru wsparcia w zakresie kształcenia i uczenia się przez całe życie;
6. Transgraniczne projekty edukacyjne wspierające rozwój przedsiębiorczości i rozwój postaw proinnowacyjnych oraz zielonej gospodarki, a także wykorzystanie szans i możliwości wynikających ze zmian strukturalnych.

Uzasadnienie

W ramach tego celu szczegółowego zakłada się realizację działań sprzyjających pogłębieniu i rozszerzeniu zakresu dotychczasowej współpracy instytucji edukacyjnych i naukowych obszaru wsparcia Programu. Wzmocnienie powiązań w zakresie edukacji będzie odbywać się za pomocą wymian, staży, praktyk i innych form współpracy. Istotne będą także przedsięwzięcia wzmacniające relacje pomiędzy edukacją, nauką i biznesem. Umożliwią one przystosowanie programów kształcenia i programów studiów do potrzeb rynków pracy. W związku ze zwiększającą się mobilnością społeczeństw, w tym także uczniów i studentów, będą realizowane działania związane z przygotowaniem kompleksowej oferty kształcenia. W podejmowanych działaniach na rzecz edukacji i rynku pracy będą wykorzystywane nowoczesne technologie cyfrowe.

Planowane działania przyczynią się do zahamowania odpływu młodych ludzi z terenu obszaru wsparcia. Tym samym zapobiegą one depopulacji, co zostało zdefiniowane jako jeden z głównych problemów obszaru wsparcia.

W przypadku programów INTERACT i ESPON:

Podstawa prawna: art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (i)

Określenie pojedynczego beneficjenta lub ograniczonego wykazu beneficjentów i procedura przyznawania środków.

2.2.3. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (ii), art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (iii)

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Numer identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Jednostka miary
2.1	4.2	RCO 81	Uczestnictwo we wspólnych działaniach transgranicznych	Liczba osób/ uczestników	8 100	33 000
2.1	4.2	RCO 83	Wspólnie opracowane strategie i plany działania	Liczba strategii/ planów działań	3	12
2.1	4.2	RCO 85	Uczestnictwo we wspólnych programach szkoleniowych	Liczba osób/ uczestników	4 500	18 379

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
2.1	4.2	RCR 79	Wspólne strategie i plany działania wdrożone przez organizacje	Liczba strategii/ planów działań	0	2021	12	System monitoringowy IZ	

Priorytet	Cel szczegółowy	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
2.1	4.2	RCR 81	Liczba osób kończących wspólne programy szkoleniowe	Liczba osób/uczestników	0	2021	18 000	System monitoringowy IZ	
2.1	4.2	RCR 85	Uczestnictwo we wspólnych działaniach transgranicznych po zakończeniu projektu	Liczba osób/uczestników	0	2021	26 000	System monitoringowy IZ	

2.2.4. Główne grupy docelowe

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (iii), art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (iv)

Grupy docelowe (odbiorcy działań):

- żłobki i przedszkola, placówki edukacyjne, w tym szkoły i uczelnie,
- mieszkańcy, zwłaszcza uczniowie, stażyści, studenci i nauczyciele.

2.2.5. Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania zintegrowanych inwestycji terytorialnych, rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lub innych narzędzi terytorialnych

Podstawa prawna e: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (iv)

Nie dotyczy

2.2.6. Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (v)

Nie przewidziano wykorzystywania instrumentów finansowych.

2.2.7. Indykatory podział zasobów programu UE wg rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (vi), art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (v)

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2.1	EFRR	4.2	139 Działania na rzecz modernizacji i wzmocnienia instytucji i służb rynku pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i dopasowanej do potrzeb pomocy	973 190
2.1	EFRR	4.2	140 Wsparcie na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów na rynku pracy	973 190

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2.1	EFRR	4.2	145 Wspieranie rozwoju kompetencji cyfrowych	973 190
2.1	EFRR	4.2	146 Wsparcie na rzecz przystosowywania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian	973 190
2.1	EFRR	4.2	149 Wsparcie na rzecz szkolnictwa podstawowego i średniego (z wyłączeniem infrastruktury)	3 892 760
2.1	EFRR	4.2	150 Wsparcie na rzecz szkolnictwa wyższego (z wyłączeniem infrastruktury)	2 452 439
2.1	EFRR	4.2	151 Wsparcie na rzecz kształcenia dorosłych (z wyłączeniem infrastruktury)	973 190

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2.1	EFRR	4.2	01 Dotacja	11 211 150,00

Table 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2.1	EFRR	4.2	33 Brak ukierunkowania terytorialnego	11 211 150,00

2.2.8. Cel szczegółowy: 2.2. Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym oraz innowacjach społecznych

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e)

2.2.9. Powiązane rodzaje działań oraz ich oczekiwany wkład w realizację wspomnianych celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (i), art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (ii)

Typy przykładowych działań:

1. Inwestycje zachowawcze i odtworzeniowe w zakresie dziedzictwa kulturowego (materialnego i niematerialnego) oraz naturalnego, w tym m.in. opracowywanie i wykorzystywanie modeli cyfrowych i aplikacji medialnych (rekonstrukcje cyfrowe, portale informacyjne, aplikacje wirtualnej rzeczywistości);
2. Promowanie obszaru wsparcia jako terenu atrakcyjnego turystycznie (w tym na dłuższe pobyty) i promocja turystyki całorocznej z uwzględnieniem wymagań ochrony środowiska naturalnego;
3. Przygotowanie i rozwój infrastruktury na potrzeby aktywnej turystyki z uwzględnieniem wymagań ochrony środowiska naturalnego;
4. Sieciowanie podmiotów turystycznych;
5. Przygotowanie i rozwój wspólnych strategii oraz zintegrowanych ofert turystycznych;
6. Promocja i rozwój ofert turystyki całorocznej.

Uzasadnienie

Branża turystyczna obszaru wsparcia została szczególnie dotknięta skutkami kryzysu spowodowanego Covid-19. Realizowane działania będą okazją do transformacji sektora turystyki i wykorzystania nowych rozwiązań, które powstały jako odpowiedź na pandemię.

Realizowane projekty uczynią branżę turystyczną mocniejszą i bardziej odporną na kryzysy, a także przyczynią się do waloryzacji dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.

Kolejnym ze sposobów poprawy sytuacji ekonomicznej branży turystycznej oraz jej odbudowy będzie wspieranie działań mających na celu zwiększenie atrakcyjności turystycznej obszaru wsparcia. Będą realizowane działania dotyczące infrastruktury ułatwiającej odwiedzającym korzystanie z licznych atrakcji, m.in. poprzez oznakowanie i informację o obiektach, tworzenie wspólnych ofert i produktów turystycznych, a także rozwiązań umożliwiających przemieszczenie się do i w obrębie miejsc docelowych (np. systemy ścieżek rowerowych, dydaktycznych, szlaków turystycznych). Realizowane działania będą uwzględniały potrzeby osób z niepełnosprawnościami. Będą promowane działania służące zachowaniu, ochronie i rozwojowi dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego w sektorze turystyki.

Ważnym elementem odbudowy branży turystycznej jest odpowiednia promocja obszaru wsparcia jako regionu atrakcyjnego turystycznie. Powinna ona dotrzeć do szerokiej liczby odbiorców zamieszkałych także poza obszarem wsparcia. Celem realizowanych projektów będzie zwiększenie rozpoznawalności regionu. Pomoże to przyciągnąć większą liczbę turystów i gości odwiedzających obszar wsparcia, a tym samym poprawi sytuację ekonomiczną podmiotów gospodarczych związanych z turystyką i spędzaniem czasu wolnego.

Przygotowanie i rozwój wspólnych strategii oraz ofert turystycznych, a także sieciowanie podmiotów turystycznych wzmocnią sektor turystyczny i uczynią go bardziej konkurencyjnym na rynku. Jednocześnie, w czasach ograniczonej mobilności społeczeństwa, cyfryzacja zbiorów i obiektów muzealnych umożliwi łatwiejszy do nich dostęp. Ponadto Program będzie wspierał przygotowanie modeli cyfrowych i aplikacji medialnych ułatwiających promocję i korzystanie z atrakcji turystycznych.

Realizacja wskazanych działań wspomogą odbudowę sektora turystycznego po zapaści spowodowanej obostrzeniami wprowadzonymi w celu walki z pandemią Covid-19. Ponadto

rozwijający się sektor turystyczny przyczyni się do dywersyfikacji lokalnych struktur gospodarczych, a także stworzy trwałe miejsca pracy w restrukturyzowanych gospodarkach polsko-saksońskiego pogranicza.

Wszystkie planowane działania będą realizowane z poszanowaniem wymogów ochrony środowiska naturalnego.

W przypadku programów INTERACT i ESPON:

Podstawa prawna: art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (i)

Określenie pojedynczego beneficjenta lub ograniczonego wykazu beneficjentów i procedura przyznawania środków.

2.2.10. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (ii), art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (iii)

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Numer identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Jednostka miary
2.2	4.6	RCO 77	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	Liczba obiektów turystycznych i kulturowych, które otrzymały wsparcie	7	32

Priorytet	Cel szczegółowy	Numer identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Jednostka miary
2.2	4.6	RCO 83	Wspólnie opracowane strategie i plany działania	Liczba strategii / planów działań	5	25
2.2	4.6	RCO 115	Wspólnie organizowane transgraniczne wydarzenia publiczne	Liczba wydarzeń	23	110

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
2.2	4.6	RCR 77	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	Liczba turystów w ciągu roku	0	2021	320 000	System monitoringu IZ	
2.2	4.6	RCR 79	Wspólne strategie i plany działania wdrożone	Liczba strategii/ planów działań	0	2021	25	System monitoringu IZ	

Prio-rytet	Cel szcze-gółowy	Nr identyfi-kacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Rok referen-cyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
			przez organizacje						

2.2.11. Główne grupy docelowe

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (iii), art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (iv)

Grupy docelowe (odbiorcy działań):

- podmioty działające w branży turystycznej,
- mieszkańcy,
- osoby odwiedzające obszar wsparcia.

2.2.12. Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania zintegrowanych inwestycji terytorialnych, rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lub innych narzędzi terytorialnych

Podstawa prawna e: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (iv)

Nie dotyczy

2.2.13. Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (v)

Nie przewidziano wykorzystywania instrumentów finansowych.

2.2.14. Indykatory podział zasobów programu UE wg rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (vi), art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (v)

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2.2	EFRR	4.6	165 Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych	9 881 747,50
2.2	EFRR	4.6	166 Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury	5 805 152
2.2	EFRR	4.6	167 Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki poza obszarami Natura 2000	6 174 843

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2.2	EFRR	4.6	01 Dotacja	21 861 742,50

Table 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2.2	EFRR	4.6	33 Brak ukierunkowania terytorialnego	21 861 742,50

2.3. Priorytet 3. Pogranicze otwarte na dialog mieszkańców i instytucji

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. d)

2.3.1. Cel szczegółowy: Inne działania wspierające lepsze zarządzanie współpracą

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e)

2.3.2. Powiązane rodzaje działań oraz ich oczekiwany wkład w realizację wspomnianych celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (i), art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (ii)

Typy przykładowych działań:

1. Współpraca instytucji ochrony zdrowia w celu ułatwienia dostępu do nich mieszkańcom obszaru wsparcia oraz ułatwienia działania służb ratunkowych po obu stronach granicy;
2. Działania mające na celu intensyfikację transgranicznej współpracy gospodarczej na obszarze wsparcia oraz opracowanie i wdrażanie wspólnych rozwiązań cyfrowych, ukierunkowanych na współpracę transgraniczną przedsiębiorstw na tym obszarze (np. działania organizacji okołobiznesowych dostarczających informacji o warunkach i zasadach prowadzenia firm, platformy do wymiany ofert współpracy);
3. Współpraca na rzecz transgranicznego rozwoju wykwalifikowanych pracowników, w tym usuwanie (administracyjnych, prawnych, społecznych) przeszkód w mobilności pracowników na transgranicznym rynku pracy (np. identyfikacja potrzeb w zakresie pracowników wykwalifikowanych oraz przeszkód w mobilności, opracowywanie wspólnych rozwiązań, analiz i strategii w tym zakresie);

4. Współpraca instytucji zarządzających i obsługujących transport publiczny w celu rozwijania tego rodzaju transportu oraz działania na rzecz jego promocji. Koordynacja instytucjonalna w zakresie alternatywnych form transportu publicznego (z uwzględnieniem ruchu rowerowego, Bike&Ride, autobusów na żądanie);
5. Współpraca w celu rozwiązania transgranicznych problemów środowiskowych i ograniczenia negatywnych skutków zmian klimatu (opracowywanie wspólnych analiz, strategii i inicjatyw w celu wymiany najlepszych praktyk, działania informacyjne oraz promowanie wspólnych rozwiązań pilotażowych i promowanie zachowań przyjaznych dla środowiska);
6. Współpraca w celu opracowania analiz, strategii i rozwiązań pilotażowych oraz wymiany wiedzy w zakresie ochrony wspólnego dziedzictwa naturalnego i kultury obszaru wsparcia oraz tworzenia wspólnych ofert kulturalnych;
7. Współpraca w zakresie aspektów transgranicznych w planowaniu przestrzennym/ rozwoju regionalnym (np. opracowanie wspólnych strategii rozwoju, analiz i rozwiązań, które mają wpływ na obie strony obszaru wsparcia);
8. Wspólne działania w obszarze wsparcia na rzecz zwiększenia współpracy i zaufania;
9. Działania nakierowane na upowszechnianie wiedzy nt. kraju sąsiada, w tym działania wspierające integrację lokalnych społeczności, a także podnoszenie znajomości języka sąsiada i nauka języka sąsiada dla mieszkańców wszystkich grup wiekowych obszaru wsparcia;
10. Współpraca w przezwyciężaniu istniejących barier, w tym językowych i wzmocnienie wielojęzyczności w przestrzeni publicznej;
11. Współpraca w zakresie bezpieczeństwa publicznego;
12. Współpraca w celu promowania równości płci, niedyskryminacji i równych szans.

Powyższe działania będzie można realizować zarówno w ramach projektów regularnych jak i w projektach o małej skali finansowej w ramach Funduszu Małych Projektów.

Uzasadnienie

Współpraca transgraniczna jest istotna dla skutecznej i efektywnej realizacji wszystkich priorytetów Programu. Dlatego też w ramach niniejszego celu szczegółowego zostaną zapewnione warunki właściwej współpracy w obszarach, na które bezpośredni wpływ ma Program, jak również tych, gdzie działania Programu mają jedynie rolę wspomagającą.

Planowane działania będą służyć wspieraniu i pogłębianiu współpracy transgranicznej między instytucjami państwowymi, publicznymi, organizacjami i obywatelami na obszarze wsparcia w celu rozwiązywania wspólnych problemów transgranicznych we wszystkich obszarach usług użyteczności publicznej i budowania wzajemnego zaufania, w szczególności w obszarach ochrony zdrowia, administracji, gospodarki, środowiska, dziedzictwa kulturowego, planowania przestrzennego / rozwoju regionalnego, rynku pracy, policji, wymiaru sprawiedliwości i mobilności transgranicznej. Będzie również możliwe wdrażenie rozwiązań pilotażowych.

Celem projektów będzie zintensyfikowanie współpracy między podmiotami i społecznościami lokalnymi m.in. w sferze aktywności kulturowej, społecznej i obywatelskiej oraz promowanie rozwoju wzajemnego zaufania i przełamania negatywnych postaw i stereotypów wśród mieszkańców obszaru wsparcia. Efektem projektów powinna być także poprawa świadomości społecznej w zakresie korzystania ze środowiska naturalnego.

W przypadku programów INTERACT i ESPON:

Podstawa prawna: art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (i)

Określenie pojedynczego beneficjenta lub ograniczonego wykazu beneficjentów i procedura przyznawania środków.

2.3.3. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (ii), art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (iii)

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Numer identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Jednostka miary
3	6.6	RCO 81	Uczestnictwo we wspólnych działaniach transgranicznych	Liczba osób/ uczestników	16 000	83 000
3	6.6	RCO 83	Wspólne opracowane strategie i plany działania	Liczba strategii / planów działań	1	7
3	6.6	RCO 115	Wspólnie organizowane transgraniczne wydarzenia publiczne	Liczba wydarzeń	360	1 800
3	6.6	RCO 116	Wspólnie opracowane rozwiązania	Liczba opracowanych rozwiązań	1	7
3	6.6	RCO 117	Rozwiązania dla zidentyfikowanych transgranicznych barier prawnych lub administracyjnych	Liczba opracowanych rozwiązań	1	7

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
3	6.6	RCR 79	Wspólne strategie i plany działania wdrożone przez organizacje	Liczba strategii/planów działań	0	2021	7	System monitoringowy IZ	
3	6.6	RCR 82	Złagodzone lub usunięte transgraniczne bariery prawne lub administracyjne	Usunięte przeszkody	0	2021	6	System monitoringowy IZ	
3	6.6	RCR 85	Uczestnictwo we wspólnych działaniach transgranicznych po zakończeniu projektu	Liczba osób/uczestników	0	2021	66 000	System monitoringowy IZ	
3	6.6	RCR 104	Rozwiązania przyjęte lub zastosowane na większą skalę przez organizacje	Liczba wdrożonych lub zastosowanych rozwiązań	0	2021	4	System monitoringowy IZ	

2.3.4. Główne grupy docelowe

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (iii), art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (iv)

Grupy docelowe (odbiorcy działań):

- organy władzy lokalnej,
- instytucje publiczne, państwowe i miejskie/ gminne,
- instytucje działające na pograniczu,
- mieszkańcy,
- osoby odwiedzające obszar wsparcia.

2.3.5. Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania zintegrowanych inwestycji terytorialnych, rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lub innych narzędzi terytorialnych

Podstawa prawna e: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (iv)

Nie dotyczy

2.3.6. Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (v)

Nie przewidziano wykorzystywania instrumentów finansowych.

2.3.7. Indykatorywny podział zasobów programu UE wg rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. e) ppkt (vi), art. 17 ust. 9 lit. c) ppkt (v)

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Cel szczegółowy	Kod
3	EFRR	6.6	173 Wzmacnianie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych i zainteresowanych stron do wdrażania projektów i inicjatyw w zakresie współpracy terytorialnej w kontekście transgranicznym, transnarodowym, morskim i międzyregionalnym	11 211 150

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
3	EFRR	6.6	01 Dotacja bezzwrotna	11 211 150,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
3	EFRR	6.6	33 Brak ukierunkowania terytorialnego	11 211 150,00

3. Plan finansowy

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. f)

3.1. Środki finansowe w podziale na poszczególne lata

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. g) ppkt (i), art. 17 ust. 4 lit. a)–d)

Tabela 7

Fundusz	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Ogółem
EFRR (cel „Współpraca terytorialna”)								
Ogółem								

3.2. Łączne środki finansowe w podziale na poszczególne fundusze oraz współfinansowanie krajowe

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. f) ppkt (ii), art. 17 ust. 4 lit. a)–d)

Tabela 8

Nr celu polityki	Priorytet	Fundusz (stosownie do przypadku)	Podstawa obliczenia wsparcia UE (ogółem koszt kwalifikowalny lub wkład publiczny)	Wkład UE (a)=(a1)+(a2)	Indykatywny podział wkładu UE		Wkład krajowy (b)=(c)+(d)	Indykatywny podział wkładu krajowego		Ogółem (e)=(a)+(b)	Stopa dofinansowania (f)=(a)/(e)	Wkłady państw trzecich (dla celów informacyjnych)
					bez pomocy technicznej na podstawie art. 27 ust. 1 (a1)	na pomoc techniczną na podstawie art. 27 ust. 1 (a2)		Krajowy wkład publiczny (c)	Krajowy wkład prywatny (d)			
2	Priorytet 1	EFRR	Ogółem	12 657 750	11 829 673	828 077	3 164 438	2 847 994	316 444	15 822 188	80%	0
4	Priorytet 2	EFRR	Ogółem	35 562 250	33 235 748	2 326 502	8 890 563	7 779 243	1 111 320	44 452 813	80%	0
Interreg	Priorytet	EFRR	Ogółem	12 055 000	11 266 355	788 645	3 013 750	2 456 206	557 544	15 068 750	80%	0

	3											
	Ogółem	EFRR	Ogółem	60 275 000	56 331 776	3 943 224	15 068 751	13 083 443	1 985 308	75 343 751	80%	0

4. Działania podjęte w celu zaangażowania odpowiednich partnerów programu w przygotowanie programu Interreg oraz rola tych partnerów programu we wdrażaniu, monitorowaniu i ewaluacji

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. g)

I. Partnerstwo na etapie przygotowania Programu

1) Identyfikacja partnerów

Identyfikacja partnerów została przeprowadzona zgodnie z europejskim kodeksem postępowania w sprawie partnerstwa (kodeks partnerstwa). Proces ten koordynowała Instytucja Zarządzająca (IZ) oraz Wspólny Sekretariat w ścisłej współpracy z Instytucją Krajową (IK) z Saksonii.

Proces ten rozpoczął się od analizy w celu ustalenia:

- potrzeb w zakresie poziomów partnerstwa,
- tematów, w których niezbędna jest wiedza ekspercka,
- podziału tych tematów pomiędzy państwami członkowskimi.

W celu zapewnienia reprezentatywności partnerów oraz potrzebnej wiedzy eksperckiej, państwa członkowskie ustaliły partnerstwo na następujących poziomach:

a) właściwe władze regionalne, lokalne, miejskie i inne instytucje publiczne

➤ poziom Programu:

- Instytucja Zarządzająca
- Instytucja Krajowa

➤ poziom regionalny:

- Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego
- Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego
- przedstawiciel Saksońskiej Międzyministerialnej Grupy Roboczej

➤ poziom lokalny:

- przedstawiciel powiatów saksońskich
- Euroregion Neisse Stowarzyszenie Zarejestrowane
- Euroregion Nysa.

Instytucje te posiadają znajomość obszaru wsparcia Programu. Część z nich to organizacje mające na nim siedzibę. Wyznaczają one główne kierunki rozwoju tej części pogranicza polsko-niemieckiego oraz posiadają kompetencje do podejmowania decyzji w tym zakresie.

b) partnerzy społeczno-ekonomiczni

➤ partnerzy gospodarczy:

- Izba Przemysłowo-Handlowa w Dreźnie
- Business Centre Club

➤ organizacje społeczne:

- Region Jeleniogórski NSZZ „Solidarność”
- Niemiecki Związek Zawodowy, Okręg Saksonia

c) podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, takie jak partnerzy działający na rzecz ochrony środowiska, organizacje pozarządowe, a także podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, równouprawnienia płci oraz niedyskryminacji

➤ organizacje ds. równości szans i niedyskryminacji:

- Fundacja „Merkury”
- Saksońska Krajowa Rada Kobiet Stowarzyszenie Zarejestrowane

➤ organizacje ds. ochrony środowiska / zrównoważonego rozwoju:

- Związek Ochrony Środowiska Naturalnego Niemiec
- Fundacja EkoRozwoju FER.

Partnerzy społeczno-ekonomiczni zostali wyznaczeni po stronie polskiej przez reprezentatywne organizacje, takie jak: izby gospodarcze i rzemieślnicze, organizacje skupiające przedsiębiorców, pracodawców i pracowników, a także przez związki zawodowe.

Polskich członków reprezentujących społeczeństwo obywatelskie wyznaczyła Rada Działalności Pożytku Publicznego (RDPP) – organ opiniodawczo-doradczy, skupiający m.in. organizacje pozarządowe. IZ wskazała RDPP tematy w zakresie których potrzebuje ekspertów, natomiast RDPP dokonała wyboru zgodnie z wewnętrznymi procedurami.

Po stronie saksońskiej partnerzy społeczno-ekonomiczni oraz przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego zostali zidentyfikowani i zgłoszeni przez IK zgodnie z jej własnymi procedurami. W tym celu liczne instytucje, które w przeszłości były zaangażowane we współpracę transgraniczną, otrzymały od IK pisemne zapytania z prośbą o udział w opracowaniu przyszłego programu.

IK zaproponowała udział w pracach nad programem na tzw. zasadzie rzecznika (tj. reprezentowania przez jedną organizację wielu innych) licznym organizacjom pozarządowym oraz stowarzyszeniom społeczeństwa obywatelskiego, które skupiają większą liczbę podmiotów z tego samego obszaru tematycznego. Dzięki temu zainteresowane podmioty mogły porozumieć się najpierw między sobą, kto z ich grona będzie reprezentował ich przy przygotowaniu programu oraz w pracach grupy roboczej jako „multiplikator”. Przyjmując tę metodę znacznie większe i szersze grono organizacji jest włączone pośrednio w prace nad przygotowaniem Programu.

2) Zaangażowanie partnerów w przygotowanie Programu

W październiku 2019 r. powstała polsko-niemiecka Grupa Robocza do spraw przygotowania programu Polska – Saksonia 2021-2027 (Grupa Robocza) odpowiedzialna za przygotowanie przyszłego programu.

Członkami Grupy Roboczej są przedstawiciele instytucji wymienieni w pkt 1), którzy zostali wybrani zgodnie z przejrzystymi zasadami. Członkowie aktywnie uczestniczyli w procesie przygotowania Programu oraz wspomagali instytucje Programu wiedzą ekspercką i doświadczeniem.

Członkowie Grupy Roboczej uczestniczyli w następujących procesach powstawania Programu:

- wypełnili ankietę dotyczącą ukierunkowania tematycznego nowego Programu,
- wzięli udział w warsztatach z zasad budowania logiki interwencji,
- wnosili uwagi do analizy społeczno-gospodarczej oraz analizy SWOT,
- aktywnie uczestniczyli w warsztatach dotyczących tworzenia drzew problemów i celów w celu zaprojektowania logiki interwencji,
- wnosili uwagi i zatwierdzili logikę interwencji Programu,
- opiniowali poszczególne rozdziały Programu,
- uczestniczyli w opracowaniu strategicznej oceny oddziaływania na środowisko,
- zatwierdzili pierwszy i ostateczny projekt dokumentu programowego.

Członkowie Grupy Roboczej działali w oparciu o ustalone zasady pracy, tj.:

- Podejmowali decyzje na zasadzie konsensusu. Każdy miał równe prawo do wypowiedzi, oraz prezentowania swojego stanowiska na spotkaniach lub w drodze korespondencji.
- Otrzymywali do konsultacji materiały dotyczące każdego etapu przygotowania Programu tj. od analizy społeczno-gospodarczej, po wszystkie rozdziały Programu aż do całościowego projektu Programu. Mieli oni co do zasady trzy tygodnie na zgłaszanie uwag do IZ. Uwagi te były przez IZ ujmowane w formie tabelarycznej i dwujęzycznej, wraz z odpowiednim komentarzem dotyczącym ich uwzględnienia.
- Ważnym kanałem komunikacji była przyjazna dla użytkownika platforma (strefa członkowska), utworzona na stronie internetowej programu specjalnie dla Grupy Roboczej i dostępna w języku polskim i niemieckim. W chronionym obszarze strony internetowej, który jest dostępny przez cały czas, były w obu językach umieszczane terminowo wszystkie materiały oraz komunikaty w sprawie prac Grupy Roboczej.

Dodatkowo praktykowano powiadamianie przez pocztę elektroniczną (o umieszczeniu na platformie nowych materiałów, o najbliższych spotkaniach i trwających konsultacjach).

- Na każdym etapie przygotowania Programu była przestrzegana zasada dwujęzyczności – spotkania Grupy Roboczej były tłumaczone na język polski i niemiecki, a wszystkie dokumenty i korespondencja były dostarczane członkom w obu tych językach. Ze względu na ograniczenia COVID-19 większość spotkań Grupy Roboczej odbywała się w formie wideokonferencji.

Przeznaczono środki pomocy technicznej programu 2014-2020 na refundację kosztów udziału w stacjonarnych spotkaniach partnerów społeczno-ekonomicznych oraz reprezentujących społeczeństwo obywatelskie.

3) Konsultacje społeczne

Konsultacje społeczne projektu dokumentu programowego oraz prognozy oddziaływania na środowisko trwały 2 miesiące (od ... do ...2021 r.), uwzględniając przepisy krajowe obu państw uczestniczących w Programie.

W trakcie konsultacji społecznych projekt dokumentu programowego zatwierdzony przez Grupę Roboczą oraz prognoza oddziaływania na środowisko były umieszczone w obu językach na przeznaczony do tego stronie internetowej

Zarówno instytucje jak i indywidualne osoby zainteresowane przyszłym programem miały okazję do wyrażenia swojej opinii (poprzez formularz na stronie internetowej oraz podczas konferencji w dniu ... 2021 r.) w sprawie projektu dokumentu i ewentualnego wpływu jego realizacji na środowisko naturalne. Wyniki konsultacji zostały omówione podczas spotkania Grupy Roboczej

Uwagi, które wpłynęły podczas konsultacji społecznych zostały przeanalizowane i wzięte pod uwagę przed ostatecznym zatwierdzeniem Programu przez Grupę Roboczą w ... 2021 r

II. Zaangażowanie partnerów we wdrażanie, monitorowanie i ewaluację Programu

Partnerzy reprezentujący władze i instytucje publiczne, partnerzy społeczno-ekonomiczni oraz przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego będą aktywnie zaangażowani we wdrażanie, monitoring i ewaluację programu. Przyszły Komitet Monitorujący (KM) Programu – realizujący te zadania – będzie złożony z polskich i niemieckich członków wyznaczonych zgodnie z zasadami kodeksu partnerstwa. Każdy z członków KM będzie miał prawo głosu przy wypełnianiu zadań zgodnie z art. 30 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1059 z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie przepisów szczegółowych dotyczących celu „Europejska współpraca terytorialna” (Interreg).

Państwa członkowskie zagwarantują, że odpowiednia część pomocy technicznej programu może zostać przeznaczona do wzmocnienia zdolności instytucjonalnych istotnych partnerów w realizacji Programu – poprzez szkolenia oraz refundację kosztów spotkań stacjonarnych dla partnerów społeczno-ekonomicznych oraz przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego.

5. Podejście do informowania o programie Interreg i jego widoczności (cele, grupy docelowe, kanały komunikacyjne, w tym wykorzystanie mediów społecznościowych, w stosownych przypadkach, planowany budżet i stosowne wskaźniki monitorowania i ewaluacji)

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. h

Rozdział ten ma na celu przedstawienie podejścia do planowanych działań informacyjnych i komunikacyjnych w Programie. Uszczegółowienie poniższych założeń zostanie przedstawione w strategii komunikacji.

Cele komunikacji

Cel główny:

Wsparcie realizacji celów Programu poprzez działania informacyjne i promocyjne w przeprowadzaniu korzystnych zmian na polsko-saksońskim pograniczu dzięki efektywnemu wykorzystaniu środków Programu, a także promowanie ich wśród społeczeństwa.

Cele szczegółowe:

- informowanie potencjalnych beneficjentów o możliwościach dofinansowania transgranicznych projektów i aktywizowanie ich do ubiegania się o środki
- wspieranie beneficjentów w realizacji projektów na każdym etapie wdrażania, w tym także w prowadzeniu działań informacyjno-promocyjnych
- informowanie ogółu społeczeństwa o działaniach i efektach realizacji Programu oraz wynikających z tego korzyściach.

Grupy docelowe

- potencjalni beneficjenci
- beneficjenci
- społeczeństwo, a zwłaszcza ludność obszaru wsparcia
- zainteresowane strony, takie jak partnerzy gospodarczy i społeczni, organizacje pozarządowe
- jednostki wdrażające Program i członkowie komitetu monitorującego
- instytucje Unii Europejskiej.

Kanały komunikacji

Program, uwzględniając wszystkie grupy docelowe, będzie korzystał z następujących kanałów komunikacji:

- strony internetowej Programu www.plsn.eu oraz stron instytucji zaangażowanych w realizację Programu i funduszy unijnych w obu państwach członkowskich uczestniczących w Programie,
- mediów społecznościowych,
- mediów tradycyjnych lokalnych oraz regionalnych,
- wydarzeń informacyjno-promocyjnych,
- publikacji (w tym publikacji on-line) i innych materiałów promocyjnych,
- sieci Punktów Informacyjnych o Funduszach Europejskich, a także EuropeDirect.

Ważną rolę w komunikacji będą pełnić media społecznościowe, które będą wykorzystywane w celu:

- zwiększenia liczby osób obserwujących aktywności w Programie,
- inicjowania oraz rozwijania interakcji z użytkownikami mediów społecznościowych,
- zwiększenia zasięgu postów.

Ponadto, w komunikacji skierowanej do beneficjentów i potencjalnych beneficjentów, będą wykorzystywane:

- szkolenia i warsztaty (także on-line),
- konsultacje bezpośrednie oraz konsultacje telefoniczne i on-line,

- aplikacje internetowe (system teleinformatyczny do przygotowania wniosków, rozliczania projektów, platforma do komunikacji on-line itd.).

W działaniach informacyjno-promocyjnych Programu zostanie wykorzystany potencjał komunikacyjny beneficjentów poprzez:

- budowanie i utrzymywanie stałej relacji z nimi,
- angażowanie ich do roli ambasadorów Programu i marki Interreg oraz w różne inicjatywy organizowane i wspierane przez instytucje realizujące Program, inne instytucje wdrażające Fundusze Europejskie, a także Interact.

Własne działania informacyjno-promocyjne beneficjentów przeprowadzane w ramach ich projektów będą także promowane kanałami komunikacyjnymi Programu.

Działania informacyjno-promocyjne będą prowadzone w języku polskim i niemieckim.

Informacje kierowane w poszczególnych wersjach językowych będą dostosowane do potrzeb odbiorców z danego kraju.

Wskaźniki

Stopień realizacji założonych celów szczegółowych oraz efektywność i skuteczność działań informacyjno-promocyjnych będą regularnie monitorowane i oceniane. Wskaźniki rezultatu będą mierzyć osiągnięcie celów szczegółowych komunikacji.

Oczekiwane rezultaty	Wskaźniki
Wzrost zainteresowania potencjalnych beneficjentów, ubiegających się o dofinansowanie z Programu	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba wizyt potencjalnych beneficjentów na webinarach i tutorialach • Liczba uczestników szkoleń dla potencjalnych beneficjentów • Liczba konsultacji udzielonych potencjalnym beneficjentom • Liczba odwiedzin strony w okresie naboru

Oczekiwane rezultaty	Wskaźniki
	<ul style="list-style-type: none"> • Stosunek wniosków, które pozytywnie przeszły proces oceny do złożonych wniosków o dofinansowanie w czasie naboru
Wzrost skali i zasięgu promocji Programu dzięki działaniom beneficjentów	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba wydarzeń organizowanych przez beneficjentów • Liczba uczestników wydarzeń organizowanych przez beneficjentów
Wzrost świadomości społecznej na temat korzyści wynikających z wdrażania Programu	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba unikalnych użytkowników, która zobaczyła posty dotyczące Programu i projektów • Liczba odwiedzin strony internetowej Programu • Liczba uczestników wydarzeń informacyjno-promocyjnych

Budżet

Szacunkowy budżet na realizację planowanych działań informacyjno-promocyjnych wynosi **XX EUR** i będzie finansowany ze środków pomocy technicznej. Odpowiada to 0,25% - 1% budżetu Programu.

6. Wskazanie wsparcia dla projektów o małej skali, w tym małych projektów w ramach funduszy małych projektów

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. i), art. 24

W ramach Programu będą wspierane małe projekty o niższym budżecie niż projekty regularne, promując przede wszystkim kontakty międzyludzkie na obszarze wsparcia. W ramach Funduszu Małych Projektów (FMP), który jest zawarty/ujęty w priorytecie 3 Programu, będą realizowane cele odpowiadające potrzebom lokalnym. Beneficjenci FMP zapewnią wspólną informację, promocję, doradztwo na rzecz wnioskodawców oraz ocenę małych projektów. Zapewnią także przeprowadzenie procedury wyboru małych projektów poprzez działalność wspólnego komitetu. Wspólne małe projekty będą przynajmniej częściowo rozliczane z zastosowaniem uproszczonych możliwości rozliczania kosztów.

Projekty oparte na kontaktach międzyludzkich, w tym w szczególności małe projekty, odgrywają ważną rolę w budowaniu zaufania między obywatelami a instytucjami. Ze względu na bezpośrednie odniesienia do potrzeb społeczności lokalnych, przyczyniają się znacząco do realizacji celów Programu. Należą do nich w znacznym stopniu pokonywanie przeszkód stwarzanych przez istniejące granice oraz identyfikowanie się obywateli ze wspólnym pograniczem.

We wdrażanie małych projektów angażują się liczne instytucje na szczeblu lokalnym, w tym organizacje pozarządowe oraz społeczeństwo obywatelskie. Małe projekty będą skupiały się one na poniższych aktywnościach:

1. Koncentracji na niwelowaniu barier współpracy w wymiarze lokalnym. Przykładem tego typu działań są: zapewnianie lepszych usług publicznych i ich transgranicznej dostępności, doskonalenie umiejętności poruszania się na transgranicznym rynku pracy, przezwyciężanie bariery językowej itd.
2. Promocji integracji europejskiej, przez budowę zaufania w ujęciu transgranicznym i europejskim. Eliminacji stereotypów i uprzedzeń m.in. poprzez uczenie się o kulturze sąsiadów.

3. Aktywizacji społeczeństwa obywatelskiego w wymiarze transgranicznym, jako ważnego wkładu w spójność terytorialną tego obszaru.
4. Pomocy w rozwoju większych projektów współpracy, w tym regularnych projektów, poprzez np.: doskonalenie niezbędnych umiejętności zawodowych i międzykulturowych beneficjentów oraz wspieranie odpowiednich zdolności i kompetencji na szczeblu lokalnym i regionalnym.
5. Działaniach w zakresie prawa i administracji prowadzących do przełamywania barier współpracy.

7. Przepisy wykonawcze

7.1. Instytucje Programu

Podstawa prawna: art. 17 ust. 6 lit. a)

Tabela 9

Instytucja Programu	Nazwa instytucji	Imię i nazwisko osoby do kontaktów	E-mail
Instytucja Zarządzająca	Minister właściwy ds. Rozwoju Regionalnego Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej Polski	Rafał Baliński Dyrektor Departamentu Współpracy Terytorialnej	Rafal.Balinski@mfipr.gov.pl
Instytucja Krajowa (w odniesieniu do programów z	Saksońskie Ministerstwo Rozwoju Regionalnego	Dr. Roger Mackeldey Kierownik Referatu 24	Roger.Mackeldey@smr.sachsen.de

Instytucja Programu	Nazwa instytucji	Imię i nazwisko osoby do kontaktów	E-mail
udziałem państw trzecich lub krajów partnerskich, w zależności od przypadku)		Programy UE współpracy transgranicznej i między regionalnej Departament Polityki Regionalnej, Rozwoju Obszarów Wiejskich i Innowacji	
Instytucja Audytowa	Szef Krajowej Administracji Skarbowej Ministerstwo Finansów (Rzeczpospolita Polska)	Dyrektor Departamentu Audytu Środków Publicznych w Ministerstwie Finansów	sekretariat.das@mf.gov.pl
Przedstawiciele Grupy Audytorów	[do decyzji]	[do decyzji]	[do decyzji]
Podmiot, na rzecz którego Komisja ma dokonywać płatności	Minister właściwy ds. Rozwoju Regionalnego	Rafał Baliński Dyrektor Departamentu Współpracy	Rafal.Balinski@mfi.gov.pl

Instytucja Programu	Nazwa instytucji	Imię i nazwisko osoby do kontaktów	E-mail
	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej Polski	Terytorialnej	

7.2. Procedura utworzenia Wspólnego Sekretariatu

Procedura prawna: art. 17 ust. 6 lit. b)

Zgodnie z art. 46 ust. 2 rozporządzenia Interreg, Instytucja Zarządzająca w porozumieniu z partnerem programu – Instytucją Krajową utworzą Wspólny Sekretariat (WS).

W tym celu wykorzystana zostanie struktura z okresu wsparcia 2014-2020. Rola WS na okres 2021-2027 będzie powierzona WS utworzonemu na potrzeby programu w perspektywie 2014-2020. Jego kadra, pracująca w dwóch językach, jest wybierana w otwartej procedurze konkursowej. Pracownicy dysponują wymaganym doświadczeniem we wdrażaniu programów Interreg oraz władają zarówno językiem polskim, jak i językiem niemieckim.

WS, z siedzibą we Wrocławiu, jest prawnie umiejscowiony w strukturach Centrum Projektów Europejskich – jednostki podległej ministrowi właściwemu do spraw rozwoju regionalnego RP. Zakres zadań WS zostanie określony w odrębnym porozumieniu kompetencyjnym, zawartym pomiędzy ministrem właściwym do spraw rozwoju regionalnego a Centrum Projektów Europejskich.

Zgodnie z rozporządzeniem Interreg, WS wspiera Instytucję Zarządzającą i Komitet Monitorujący w wykonywaniu ich funkcji. Informuje potencjalnych beneficjentów o możliwościach otrzymania dofinansowania w ramach programu i wspiera beneficjentów w realizacji projektów. Ponadto do jego zadań należy m.in. organizacja procesu aplikacyjnego, ocena wniosków o dofinansowanie, monitoring programu oraz przeprowadzanie działań z zakresu informacji i promocji.

WS jest współfinansowany ze środków pomocy technicznej programu.

7.3. Podział odpowiedzialności pomiędzy uczestniczącymi państwami członkowskimi oraz, w stosownych przypadkach, państwami trzecimi lub krajami partnerskimi oraz KTZ w przypadku korekt finansowych dokonywanych przez instytucję zarządzającą (IZ) lub Komisję

Podstawa prawna: art. 17 ust. 6 lit. c)

Nieprawidłowości zidentyfikowane w jednym państwie

W przypadku zidentyfikowania nieprawidłowości w jednym Państwie Członkowskim, to Państwo Członkowskie przejmuje odpowiedzialność finansową.

Nieprawidłowości zidentyfikowane w więcej niż jednym państwie

W przypadku zidentyfikowania nieprawidłowości w więcej niż jednym państwie, odpowiedzialność finansowa zostanie podzielona między Państwa Członkowskie, przy uwzględnieniu przyczyn powstania nieprawidłowości. Jeżeli nie będzie możliwe dokonanie, na podstawie wagi poszczególnych przyczyn, precyzyjnego podziału finansowej odpowiedzialności między Państwa Członkowskie, odpowiedzialność finansowa jest dzielona pomiędzy Państwa Członkowskie proporcjonalnie do EFRR wypłaconego beneficjentom w każdym Państwie Członkowskim w danym okresie podlegającym audytowi/kontroli, np. w roku obrachunkowym.

Nieprawidłowości jako skutek wspólnych decyzji Państw Członkowskich

W przypadku wystąpienia nieprawidłowości, będących efektem wspólnych decyzji dotyczących Programu, podjętych przez oba Państwa Członkowskie, odpowiedzialność finansowa dzielona jest pomiędzy Państwa Członkowskie proporcjonalnie do EFRR wypłaconego beneficjentom w każdym Państwie Członkowskim w okresie, podlegającym audytowi/kontroli.

Nieprawidłowości w skutek decyzji podjętych przez instytucje programowe

W przypadku nieprawidłowości wynikających z działań i decyzji podjętych przez IZ i/lub Wspólny Sekretariat (WS), odpowiedzialność ponoszona jest przez Państwo Członkowskie gdzie siedzibę ma IZ i/lub WS.

Pozostałe sytuacje

Za przyporządkowanie danego przypadku do jednej z wyżej wymienionych kategorii odpowiedzialna jest IZ i Instytucja Krajowa (IK).

W przypadkach nie opisanych powyżej, metodologia podziału odpowiedzialności będzie uzależniona od wspólnej decyzji IZ i IK.

8. Stosowanie stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami

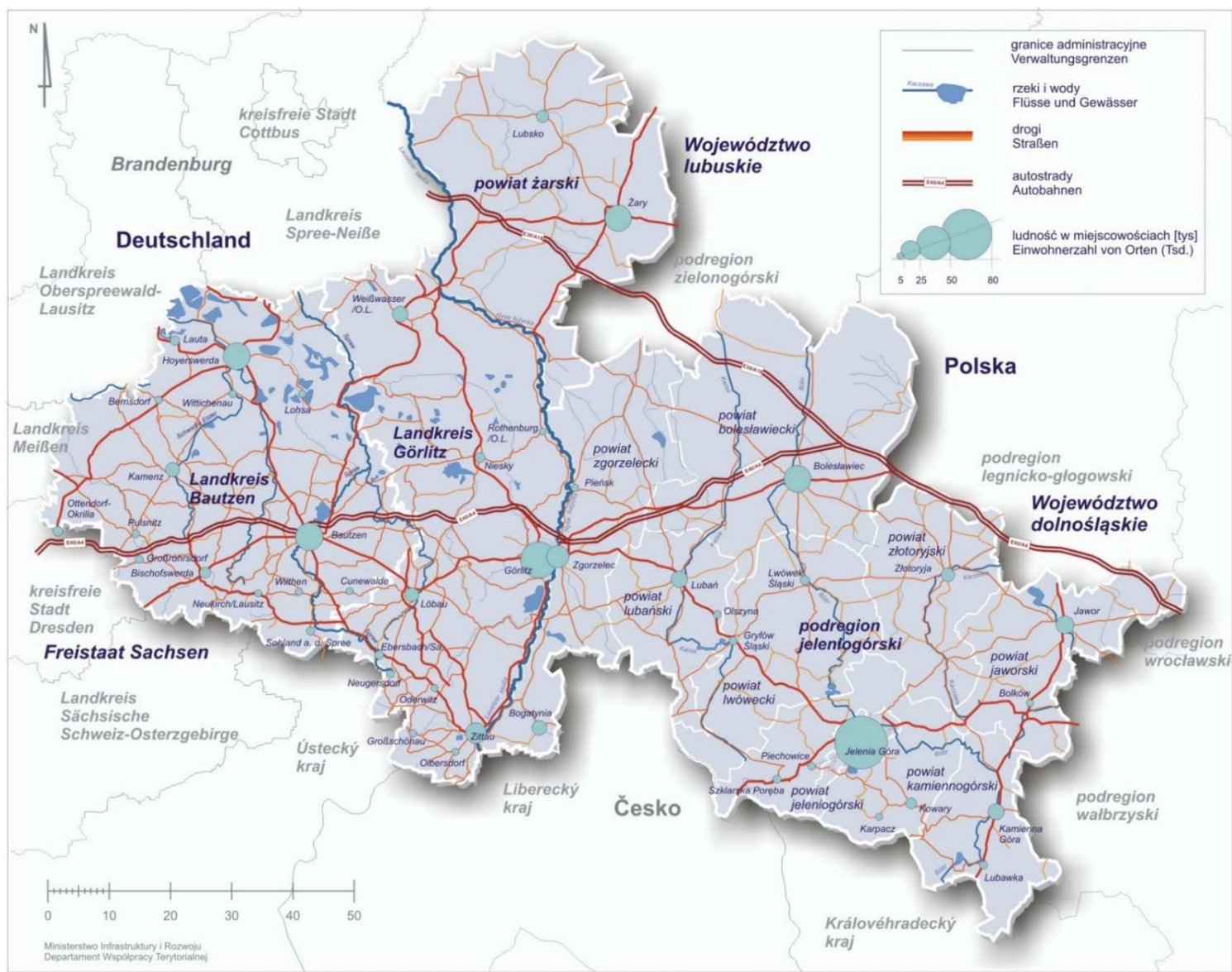
Podstawa prawna: art. 94 i 95 rozporządzenia (UE) 2021/1060 (rozporządzenie w sprawie wspólnych przepisów)

Tabela 10

Stosowanie stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami

Planowane stosowanie art. 94 i 95	TAK	NIE
Od momentu przyjęcia, program będzie wykorzystywał refundację wkładu Unii w oparciu o stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe i stawki ryczałtowe w ramach priorytetu zgodnie z art. 94 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów (jeżeli tak, proszę wypełnić aneks 1)	<input type="checkbox"/>	<input checked="" type="checkbox"/>
Od momentu przyjęcia, program będzie wykorzystywał refundację wkładu Unii w oparciu o finansowanie niepowiązane z kosztami zgodnie z art. 95 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów (jeżeli tak, proszę wypełnić aneks 2)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

Mapa 1: Obszar wsparcia Programu Współpracy Transgranicznej Interreg Polska-Saksonia 2021-2027



Aneks 1

Wkład Unii w oparciu o stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe i stawki ryczałtowe

Wzór formularza na potrzeby przekazywania danych do przeanalizowania przez Komisję
(art. 94 rozporządzenia (UE) 2021/1060 w sprawie wspólnych przepisów)

Data złożenia propozycji	

Niniejszy aneks nie jest wymagany w przypadku stosowania uproszczonych metod rozliczania kosztów na poziomie Unii ustanowionych w akcie delegowanym, o którym mowa w art. 94 ust. 4 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

A. Podsumowanie głównych elementów

Priorytet	Fundusz	Cel szczegółowy	Szacunkowy udział całkowitej alokacji finansowej w ramach priorytetu, do którego stosowane będą uproszczone metody rozliczania kosztów, w %	Rodzaj(-e) operacji objętej (-ych) finansowaniem		Wskaźnik uruchamiający refundację kosztów		Jednostka miary wskaźnika uruchamiającego refundację kosztów	Rodzaj uproszczonej formy kosztów (standardowe stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe lub stawki ryczałtowe)	Kwota (w EUR) lub wartość procentowa (w przypadku stawek ryczałtowych) uproszczonej metody rozliczania kosztów
				Kod ⁽¹⁾	Opis	Kod ⁽²⁾	Opis			

⁽¹⁾ Oznacza kod dla wymiaru „Zakres interwencji” w tabeli 1 załącznika 1 do rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

⁽²⁾ Oznacza kod wspólnego wskaźnika, o ile ma zastosowanie.

B. Szczegółowe informacje w podziale na rodzaj operacji (należy wypełnić dla każdego rodzaju operacji)

Czy instytucja zarządzająca otrzymała wsparcie od firmy zewnętrznej w celu określenia poniższych kosztów uproszczonych?

Jeśli tak, proszę podać nazwę firmy zewnętrznej:

1.1 Opis rodzaju operacji, w tym harmonogram wdrażania ⁽¹⁾	
1.2 Cel szczegółowy	
1.3 Wskaźnik uruchamiający refundację kosztów ⁽²⁾	
1.4 Jednostka miary wskaźnika uruchamiającego refundację kosztów	
1.5 Standardowe stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe lub stawki ryczałtowe	
1.6 Kwota w przeliczeniu na jednostkę pomiaru lub wartość procentowa (dla stawek ryczałtowych) uproszczonej metody rozliczania kosztów	
1.7 Kategorie kosztów objęte stawkami jednostkowymi, kwotami ryczałtowymi lub stawkami ryczałtowymi	
1.8 Czy wymienione kategorie kosztów pokrywają wszystkie wydatki kwalifikowalne w ramach danej operacji? (Tak/Nie)	
1.9 Metoda korekty ⁽³⁾	
11.10 Weryfikacja osiągnięcia jednostek — należy opisać, jaki(e) dokument(y)/system będzie(-ą) wykorzystany(-e) w celu sprawdzenia, czy osiągnięto dostarczone jednostki — należy opisać, co będzie sprawdzane w trakcie weryfikacji zarządczych i przez kogo	

<p>— należy opisać, jakie rozwiązania zostaną przyjęte w celu gromadzenia i przechowywania stosownych danych/dokumentów</p>	
<p>1.11 Możliwe niepożądane zachęty, środki łagodzące ⁽⁴⁾ oraz szacowany poziom ryzyka (wysoki/średni/niski)</p>	
<p>1.12 łączna kwota (krajowa i unijna) oczekiwanej na tej podstawie refundacji od Komisji</p>	
<p>(¹) Przewidywana data rozpoczęcia wyboru operacji i przewidywana data ich ukończenia (zob. art. 63 ust. 5 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów).</p> <p>(²) W przypadku operacji, w ramach których stosowanych jest kilka uproszczonych metod rozliczania kosztów, obejmujących różne kategorie kosztów, różne projekty lub kolejne etapy operacji, pola 1.3–1.11 należy wypełnić dla każdego wskaźnika uruchamiającego refundację kosztów.</p> <p>(³) W stosownych przypadkach należy wskazać częstotliwość i termin korekty oraz wyraźne odniesienie do konkretnego wskaźnika (w tym, w stosownych przypadkach, link do strony internetowej, na której opublikowano ten wskaźnik).</p> <p>(⁴) Czy istnieją jakiegokolwiek potencjalne negatywne skutki dla jakości wspieranych operacji, a jeśli tak, to jakie środki (np. zapewnienie jakości) zostaną podjęte w celu ograniczenia tego ryzyka?</p>	

C. Obliczanie standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych

1. Źródło danych wykorzystanych do obliczenia standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych (kto przygotował, zgromadził i zapisał dane; miejsce przechowywania danych; daty graniczne; walidacja itd.):

2. Proszę określić, dlaczego proponowana metoda i obliczenia na podstawie art. 94 ust. 2 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów są właściwe dla danego rodzaju operacji:

3. Proszę określić sposób dokonania obliczeń, w tym w szczególności założenia przyjęte w odniesieniu do jakości lub ilości danych. W stosownych przypadkach należy zastosować dane statystyczne i poziomy odniesienia oraz przedstawić je – na wniosek – w formacie pozwalającym na wykorzystanie przez Komisję:

4. Należy wyjaśnić, w jaki sposób zapewniono, by jedynie wydatki kwalifikowalne były uwzględniane przy obliczaniu standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych:

5. Ocena przez instytucję(-e) audytową(-e) metody obliczania i kwot oraz rozwiązań mających zapewnić weryfikację danych, ich jakość, sposób zbierania i przechowywania:

Aneks 2

Wkład Unii w oparciu o finansowanie niepowiązane z kosztami

Wzór formularza na potrzeby przekazywania danych do przeanalizowania przez Komisję
(art. 95 rozporządzenia (UE) 2021/1060 w sprawie wspólnych przepisów)

Data złożenia propozycji	

Niniejszy aneks nie jest wymagany w przypadku stosowania kwot finansowania niepowiązanego z kosztami na poziomie Unii ustanowionych w akcie delegowanym, o którym mowa w art. 95 ust. 4 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

A. Podsumowanie głównych elementów

Priorytet	Fundusz	Cel szczegółowy	Kwota objęta finansowaniem niepowiązanym z kosztami	Rodzaj(-e) operacji objętej (-ych) finansowaniem		Warunki, które należy spełnić / rezultaty, które należy osiągnąć, by uruchomić refundację przez Komisję	Wskaźnik		Jednostka miary warunków, które należy spełnić / rezultatów, które należy osiągnąć, uruchamiających refundację przez Komisję	Przewidywany rodzaj metody stosowanej do refundacji kosztów beneficjentowi lub beneficjentom
				Kod ⁽¹⁾	Opis		Kod ⁽²⁾	Opis		

⁽¹⁾ Oznacza kod dla wymiaru „Zakres interwencji” w tabeli 1 załącznika I do rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz w załączniku IV do rozporządzenia w sprawie EFMRA.

⁽²⁾ Oznacza kod wspólnego wskaźnika, o ile ma zastosowanie

B. Szczegółowe informacje w podziale na rodzaj operacji (należy wypełnić dla każdego rodzaju operacji)

1.1 Opis rodzaju operacji			
1.2 Cel szczegółowy			
1.3 Warunki, które należy spełnić lub rezultaty, które należy osiągnąć			
1.4 Termin przewidziany na spełnienie warunków lub osiągnięcie rezultatów			
1.5 Jednostka miary warunków, które należy spełnić / rezultatów, które należy osiągnąć, by uruchomić refundację przez Komisję			
1.6 Zakładane wyniki pośrednie (o ile mają zastosowanie) uruchamiające refundację kosztów przez Komisję wraz z harmonogramem refundacji	Wyniki pośrednie	Data	Wysokość stawki
1.7 Łączna kwota (w tym finansowanie unijne i krajowe)			
1.8 Metoda(-y) korekty			
1.9 Weryfikacja osiągnięcia rezultatu lub spełnienia warunku (oraz, w stosownych przypadkach, zakładanych wyników pośrednich) — należy wskazać, jaki(e) dokument(y)/system będzie(-ą) wykorzystany(-e) w celu sprawdzenia, czy osiągnięto rezultat lub spełniono warunek (oraz, w stosownych przypadkach, zakładane wyniki pośrednie) — należy opisać, w jaki sposób będą przeprowadzane weryfikacje zarządcze (w tym na miejscu) i przez kogo — należy opisać, jakie rozwiązania zostaną przyjęte w celu gromadzenia i przechowywania stosownych danych/dokumentów			

<p>1.10 Wykorzystanie dotacji w formie finansowania niepowiązanego z kosztami / Czy dotacja udzielona beneficjentom przez państwo członkowskie ma formę finansowania niepowiązanego z kosztami? [T/N]</p>	
<p>1.11 Rozwiązania służące zapewnieniu ścieżki audytu Proszę wymienić instytucję lub instytucje odpowiedzialne za te rozwiązania.</p>	

Aneks 3

Wykaz planowanych operacji o znaczeniu strategicznym, wraz z harmonogramem – art. 17 ust. 3

Pole tekstowe